Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

24 ИЮНЬ, ЖУМА № 124 (872). Сотувда эркин нархда. 1994 ЙИЛ

ПРЕЗИДЕНТ ТУРКИЯГА ЖЎНАБ КЕТДИ

23 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов давлат ташрифи билан Туркияга жўнаб кетди.

Ислом Каримов сафар олдидан тайёрагоҳда журналистларнинг саволларига жавоб берар экан, ташрифдан мақсад Ўзбекистон ва Туркия ўртасидаги ҳамкорлик алоқаларини янги, янада юксак босқичга кўтариш эканини таъкидлади.

— Биз Туркияга бораётганда ўзимизни хорижга жўнаётгандек ҳис қилмаймиз, — деди жумладан Президент,— турклар мамлакатимизни ота юрт деб эъзозлагани каби Туркия тупроғи ҳам биз учун қадрдон. Бироқ, алоқаларимизнинг барқарор ривожланиши айрим сиёсий кучларга манзур бўлмаяпти. Биз бундай кучларга бир хил кўз билан қарашимиз керак. Зеро халқларимизнинг минг йиллик қон-қардошлигини бузиш фикрида бўлганлар ниятига етолмасин. Ўзбекистон қардош Туркияни стратегиявий ҳамкор, яқин дўст мамлакат деб билади. Мамлакатимизда юздан зиёд Ўзбекистон—Туркия қўшма корхоналарининг мавжудлиги иқтисодий алоқларимиз ривожини кўрсатади. Аммо, бу имкониятлардан тўлиқ фойдаланилаётганини англатмайди. Ҳали Туркиянинг йирик фирма ва компаниялари, банклари мамлакатимизда ўз ўрнини топганича йўқ. Ташриф давомида Туркия Президенти Сулаймон Демирэл ва мамлакатнинг ишбилармон доиралари вакиллари билан учрашамиз. Музокаралар чоғида ҳамкорлик кўламини кенгайтириш юзасидан муҳим аҳдномаларга эришиш ниятидамиз.

Тошкент аэропортида Ўзбекистон Президентини республика Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, Бош вазир А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг давлат маслаҳатчилари Т. Алимов, Б. Ғуломов, Тошкент шаҳри ҳокими А. Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

(ЎзА).

Тошкент чинни заводидан чиқаётган маҳсулотлар довруғи узоқ хорижий ўлкаларга ҳам аллақачон етиб борган. Шу боис буюртма устига буюртма тушаяпти. Чойнак, пиёла, лаганларни дид билан безаш маҳсулот бежиримлигини оширади.

СУРАТДА: Тасвирий безак цехи безовчиси Гулнора Охунова, цех мастери Равшан Ҳакимов печдан чиққан маҳсулотни кўришаяпти.

Ш. ИБРОҲИМОВ олган сурат.

ФАОЛЛАР ЙИҒИЛИШИ

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон Республикасининг миллий валютасини муомалага киритиш тўғрисида»ги Фармонида шу йилнинг июлидан бошлаб республикамиз ҳудудида сўм қонуний тўлов воситаси бўлиб қолиши, шу муносабат билан июнь ойининг иккинчи ярми учун иш ҳақи, шунингдек, июль ойи учун пенсия, нафақа ва стипендияларни янги пул билан тўланишини таъминлаш зарурлиги таъкидланган.

Хўш, Жиззах вилоятида бу борада қандай ишлар амалга оширилмоқда?

Вилоят фаолларининг йиғилишида ана шу масала муҳокама этилди. Вилоят ҳокими А. Тошкенбоев миллий валютани амалга киритиш бўйича ҳокимлик ҳузурида ташкил этилган комиссиянинг дастлабки иш якунлари ҳақида ахборот берди.

Республика Бош вазири, миллий валюта — сўмни жорий этиш бўйича республика комиссиясининг раиси А. Муталов йиғилишда миллий валютани муомалага киритиш билан боғлиқ чора-тадбирлар мажмуи ҳақида гапириб, бу борада молия ва банк тизими, савдо тармоқлари, алоқа ва транспорт ходимлари зиммасига айниқса масъулиятли вазифа юклатилганини, янги пул жорий этилиши муносабати билан аҳоли ўртасида тушунтириш ишлари ўтказиш зарурлигини таъкидлади.

* * *

Фарғона вилояти фаолларининг йиғилишида ҳам ана шу масала муҳокама этилди. Унда республика Бош вазирининг ўринбосари, Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш қўмитасининг раиси В. Чжен сўзга чиқди.

(ЎзА).

ҚАРДОШЛАР ЮРТИГА ТАШРИФ

АНҚАРА. 23 июнь. (ЎзА мухбири хабар қилади). Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов бугун давлат ташрифи билан Туркияга келди. Анқаранинг Ўзбекистон ва Туркия давлат байроқлари билан безатилган «Эсенбога» аэропортида Президент Ислом Каримовни Туркия жумҳурияти Президенти Сулаймон Демирэл кутиб олди. Икки қардош юрт раҳбарлари қучоқ очиб кўришдилар. Одатда Туркия давлат раҳбари меҳмонга тайёрагоҳда пешвоз чиқмайди. Бу сафарги учрашув эса Ўзбекистон давлат раҳбарига алоҳида ҳурматдан дарак беради.

Президент Ислом Каримов раҳбарлигидаги Ўзбекистон давлат делегацияси аъзолари ташрифни хаирли тадбирдан бошладилар. Турк халқининг буюк фарзанди Мустафо Камол Отатурк мақбарасига гуллар қўйилди.

Ушбу эзгу тадбирдан сўнг Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва мамлакатимиз давлат делегациясининг бошқа аъзолари Туркия Жумҳурияти Президенти Сулаймон Демирэл қароргоҳига келдилар. Бу ерда олий мартабали меҳмон шарафига тўплардан бир неча маротаба салют берилди, майдонда фахрий қоровул саф тортди. Икки мамлакат давлат мадҳиялари янгради. Қардош мамлакатлар раҳбарлари журналистларга қисқача баёнот бердилар. Президентлар унда ота-боболаримиздан мерос бўлиб келаётган дўстлик, биродарлик, ҳамкорликни янада юксак поғонага кўтариш ниятида эканликларини қайд этдилар.

Қароргоҳда Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ва Туркия Президенти Сулаймон Демирэлнинг якка-ма-якка суҳбати бўлиб ўтди. Самимий ва дўстона суҳбат чоғида икки мамлакат ўртасидаги муносабатлар ривожланиб бораётгани таъкидланди, ўзаро сиёсий, иқтисодий, маданий алоқаларни янада кенгайтириш хусусида фикрлашиб олинди.

Шундан кейин Президентлар иштирокида кенгайтирилган таркибдаги Ўзбекистон-Туркия музокаралари бўлиб ўтди. Музокаралар ниҳоясида Президентлар — Ислом Каримов ва Сулаймон Демирэл қўшма баёнот имзоладилар. Шунингдек, учрашувда фуқаролик, савдо ва жиноий ишлар юзасидан ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш ҳақидаги шартнома, Ўзбекистон Республикаси ва Туркия Жумҳурияти Ташқи ишлар вазирликлари ўртасида маслаҳатлашув ва ҳамкорлик тўғрисида протокол ва бошқа ҳужжатлар имзоланди.

Музокаралар ниҳоясида унинг ғоят самарали бўлгани, қабул қилинган ҳужжатлар азалдан дўст ва биродар икки қондош халқ манфаатларига хизмат қилиши таъкидланди.

Ўзбекистон Республикаси давлат делегациясининг Туркияга ташрифи давом этмоқда.

(ЎзА).

«АЙГНЕР-М»—ТОШКЕНТДА САВДО ҚИЛМОҚДА

Тошкентда Германиянинг «Айгнер-М» фирмаси фаолият бошлади. У Европадаги безаклар ишлаб чиқарадиган машҳур «Димтекс» компаниясининг Ўзбекистондаги расмий ва ягона диллери (савдо қилувчи вакилидир). Республика пойтахтидаги 15 та катта магазин ва савдо марказида бу фирма маҳсулотларини сотиш йўлга қўйилди.

Фирмани таништириш маросимида унинг президенти Эрхард Айгнер журналистларга ўз фирмасининг имкониятлари ва вазифалари, шунингдек уни Ўзбекистонга жалб қилган сабаблар ҳақида сўзлаб берди.

— Бу ерда яхши одамлар яшайди, бозорнинг ҳам истиқболи порлоқ, — деди у. — Мамлакатингизда бажонидил ишлаяпмиз. Барча танишларимга Ўзбекистонга келинглар, деяпман. Маҳсулотларимизни Ўзбекистон миллий валютасига сотамиз, эркин алмаштириладиган валютаси бўлмаган одамлар ҳам маҳсулотимизни сотиб олишлари мумкин.

(ЎзА мухбири).

ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИГА ЭЪТИБОР ЗАРУР

Самарқанд вилояти фаолларининг йиғилиши бўлди. Унда қишлоқда ислоҳотни, қайта ўзгартириш жараёнларини тезлаштириш ҳамда бу борадаги Президент фармонлари ва ҳукумат қарорларининг бажарилишини назорат қилувчи махсус комиссия вилоятда ўтказган текшириш якунлари муҳокама этилди.

Йиғилишни республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари, мазкур комиссия раиси И. Жўрабеков бошқарди.

Комиссия раиси ва бошқа сўзга чиққанлар вилоятда қишлоқ хўжалигида туб ўзгаришларга эришиш борасида муайян силжишларга эришилганини таъкидлаш билан бирга, бу борада ишга тўғаноқ бўлаётган камчилик ва нуқсонлар —фермерларга ер ажратиш, уларни озуқа ва маблағ билан таъминлашда ўзибўларчиликка йўл қўйилаётганига эътиборни қаратдилар. Бу иш айниқса, Булунғур, Гўзалкент, Жомбой, Иштихон, Пастдарғом, Пахтачи ва Нарпай туманларида талаб даражасида эмас. Масалан, Гўзалкентда фермерларга 1200 гектар ўрнига атиги 150 гектар ер берилган, холос.

Йиғилишда вилоят ҳокими П. Абдураҳмонов, Иштихон, Пайариқ, Оқдарё тумани ҳокимлари сўзга чиқиб, қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш, хусусийлаштириш, фермерларга ҳар томонлама ёрдам кўрсатиш борасида комиссия аниқлаган камчилик ва нуқсонларни тезда бартараф этиш чора-тадбирлари амалга оширилажагини айтдилар.

Йиғилишда республика Бош вазирининг ўринбосари Б. Ҳамидов қатнашди.

* * *

Шу куни Ўзбекистон Республикасининг миллий валютаси — сўмга ўтиш билан боғлиқ масалаларга бағишланган мажлис бўлди. Уни республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков бошқарди.

Бош вазир ўринбосари Б. Ҳамидов Президент Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон Республикасининг миллий валютасини муомалага киритиш тўғрисида»ги Фармонини амалга ошириш юзасидан белгиланган чора-тадбирлар ҳақида гапириб, бу борада ташкил этилган шаҳар ва туман комиссияларининг вазифаларига алоҳида тўхталди.

(ЎзА).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори

«ЎЗДОНМАҲСУЛОТ» ДАВЛАТ-АКЦИОНЕРЛИК КОРПОРАЦИЯСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА УНИНГ ФАОЛИЯТИ МАСАЛАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўздонмаҳсулот» давлат концернини «Ўздонмаҳсулот» давлат-акционерлик корпорациясига айлантириш тўғрисида» 1994 йил 22 апрелдаги Фармонини ижро этиш юзасидан Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. «Ўздонмаҳсулот» давлат-акционерлик корпорациясининг таркибига розилик берилсин.

Белгилаб қўйилсинки, «Ўздонмаҳсулот» корпорацияси:

дон маҳсулотлари ишлаб чиқарувчиларнинг ҳудудий акционерлик уюшмалари дон маҳсулотлари тармоқлари корхоналари бирлашмалари, ташкилотлари ва муассасалари томонидан ташкил этилади. Корпорация таркибига, идоравий бўйсуниши ва мулкчилик шаклларидан қатъи назар, бошқа корхоналар ва ташкилотлар ҳам ўзларининг иқтисодий манфаатларининг умумийлиги асосида ихтиёрий равишда киришлари мумкин;

ўз фаолятини қатнашчиларнинг пай ва кириш бадаллари, улар томонидан берилган ваколатлар ҳамда функциялар асосида ташкил этади;

донни харид қилиш — сақлаш — қайта ишлаш — маҳсулот ишлаб чиқариш ресурсларни жойдан-жойга кўчириш пировард маҳсулотларни аҳолига ва бошқа истеъмолчиларга сотиш туташ жараёни бажарилишини таъминлайди;

ишлаб чиқариш-хўжалик фаолияти масалаларини мустақил равишда ҳал қилади, марказлаштирилган суғурта, заҳира ва бошқа фондларни ташкил этади;

«Ўздонмаҳсулот» давлат концернининг ҳуқуқий вориси ҳисобланади;

Вазирлар Маҳкамасига ҳисоб беради.

2. Корпорация бошқаруви ижроия аппаратининг тузилмасига, унинг ходимларининг чекланган сони 179 нафар бўлишига (хизмат кўрсатувчи ходимлардан ташқари) розилик берилсин.

«Ўздонмаҳсулот» корпорациясига раиснинг 4 нафар ўринбосари, шу жумладан, бир нафар биринчи ўринбосари бўлишига рухсат этилсин.

Бошқарув раиси ва унинг ўринбосарлари Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланадилар.

Корпорация раиси маиший таъминоти, тиббий ва транспорт хизмати кўрсатиш шароитлари бўйича республика вазирига, раиснинг биринчи ўринбосари — вазирнинг биринчи ўринбосарига, раиснинг ўринбосарлари — вазирнинг ўринбосарларига тенглаштирилсин.

Маълумот учун қабул қилинсинки, корпорация бошқарувининг ижроия аппаратини сақлаш уюшмалар, бирлашмалар, корхоналар ва ташкилотларнинг фойдаларидан келишилган нормативлар бўйича ажратмалар ҳамда ўз маблағлари ҳисобига амалга оширилади.

3. Белгилаб қўйилсинки, ҳудудий акционерлик уюшмалари:

мулкчиликнинг турли шаклларидаги корхоналар ва ташкилотларни иқтисодий манфаатларнинг умумийлиги принциплари асосида ихтиёрий равишда бирлаштирадилар, ўзларига берилган функцияларни бажариш юзасидан ўз муассислари олдида жавоб берадилар;

вилоят барча минтақаларини дон маҳсулотлари билан бир текис таъминлаш учун дон маҳсулотларининг тизим ичида жойдан-жойга ўтказилишини ва тайёр маҳсулотнинг истеъмолчиларга сотилишини таъминлайдилар;

юридик шахс ҳуқуқи билан «Ўздонмаҳсулот» корпорациясининг қатнашчилари ҳисобланган ҳолда ўз фаолиятларини уюшма Уставига мувофиқ амалга оширадилар;

уюшмаларнинг раислари муассислар йиғилиши томонидан сайланадилар ва «Ўздонмаҳсулот» корпорацияси бошқаруви томонидан тасдиқланадилар.

Белгилаб қўйилсинки, бош корхона уюшма бошқаруви ижроия аппарати функциясини амалга оширади.

«Ўздонмаҳсулот» корпорацияси Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси билан келишган ҳолда икки ҳафта муддатда ҳудудий акционерлик уюшмасининг Намунавий уставини ишлаб чиқсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси:

«Ўздонмаҳсулот» корпорацияси билан биргаликда 1994—1996 йиллар давомида давлат корхоналарини мулкчиликнинг бошқа шаклларига айлантириш бўйича ташкилий тадбирларни амалга оширсин:

корхоналар ва ташкилотларни очиқ турдаги акционерлик жамиятларига айлантиришда устав сармоясида давлатнинг улушини 51 фоиз миқдорида белгиласин, акцияларнинг қолган қисмини меҳнат жамоалари аъзоларига ҳақини бўлиб-бўлиб тўлаш ҳуқуқи билан, дон етказиб берувчи хўжаликлар ходимларига, Ўзбекистон Республикасининг, бошқа давлатларнинг жисмоний ва юридик шахсларига, шунингдек, биржалар орқали сотсин;

кичик новвойхоналар ва корхоналарни хусусий мулк қилиб сотишда дон маҳсулотлари тармоғи ходимларига сотиб олиш учун устунлик ҳуқуқини берсин;

корпорацияга корпорация таркибига кирувчи давлат корхоналари негизида ташкил этилган акционерлик жамиятларидаги давлатга тегишли акцияларнинг эгаси функциясини берсин;

давлатга тегишли акциялар бўйича дивидендларни шартнома асосида корпорацияга берсин.

5. «Ўзбексавдо» давлат-акционерлик уюшмаси акционерлик жамиятлари билан биргаликда нон ва нон-булка маҳсулотлари билан савдо қилиш бўйича ихтисослаштирилган чакана тармоқни белгиланган тартибда «Ўздонмаҳсулот» корпорациясига берсин;

Нон, нон-булка ва қандолатчилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва аҳолига сотиш бўйича функциялар «Ўзбексавдо» уюшмаси ва Ўзбекбирлашувда сақлаб қолинсин.

6. «Ўзавтотранс» корпорацияси «Ўздонмаҳсулот» корпорацияси билан тузилган шартнома асосида нон ва нон-булка маҳсулотларини узлуксиз ташишни таъминлаш учун корпорациянинг автотранспорт корхоналари негизида ихтисослаштирилган таркибий бўлинмалар ташкил этсин.

7. Дон етказиб берувчиларга кредит ҳисоб-китоб хизмати кўрсатишни тартибга солиш ва жадаллаштириш ҳамда дон маҳсулотлари тармоқлари корхоналари ва ташкилотлари ишлаб туриши ва янада ривожланишини молиявий қўллаб-қувватлашни таъминлаш мақсадида:

«Ғалла-Банк» ихтисослаштирилган республика акционерлик-тижорат банки ташкил этилсин. Дон харид қилишни, уни сақлашни ва қайта ишлашни, ун, омихта ем, нон, нон-булка ва макарон маҳсулотлари ишлаб чиқаришни амалга оширувчи корхоналарга кредит ҳисоб-китоб хизмати кўрсатиш, дон топширувчиларга келгуси ҳосил учун аванс бериш, дон тайёрлаш мавсуми даврида кредит бериш ва дон маҳсулотлари корхоналари билан мулкчилик шаклидан қатъи назар бошқа тармоқлар корхоналари ўртасидаги ҳисоб-китобларни таъминлаш бу банкнинг асосий функциялари бўлиши керак;

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлигига, Марказий банкига, Ташқи иқтисодий фаолият миллий банкига, «Деҳқончиликсаноатбанк» республика акционерлик-тижорат банкига ва «Ўздонмаҳсулот» корпорациясига «Ғалла-Банк» ихтисослаштирилган республика акционерлик-тижорат банкининг муассислари бўлиш тавсия қилинсин;

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ва Молия вазирлиги икки ҳафта муддатда республика Ҳукуматига «Ғалла-Банк»ни ташкил этиш ва унинг фаолият кўрсатиши билан боғлиқ бўлган таклифлар киритсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига 1994 йилдан бошлаб:

республиканинг ун билан ўзини ўзи таъминлаши мақсадида ва дон экинлари экин майдонларининг кенгайишини ҳисобга олиб «Ўзистиқболстат» давлат қўмитаси билан келишилган аниқ мақсадли дастурга мувофиқ тегирмон ва нон пишириш корхоналари ҳамда дон сақлаш омборлари қурилиши учун мақсадли узоқ муддатли кредитлар ажратиш, кредитларни тўлаш муддатини ва улар учун фоизлар ундиришни қувватларни ўзлаштиришнинг норматив муддатлари тугашига кўра белгилаш;

донни экспорт бўйича ҳам, МДҲ мамлакатларидан ҳам, клиринг бўйича ҳисоб-китобларни ҳам кўшиб, харид қилиш учун белгиланган квоталарга кўра экспорт қилинадиган пахта толасига ҳақ тўлаш учун бир йил муддатгача мақсадли кредит ресурслари ажратишни ҳар йили назарда тутиш;

ҳар йили «Ғалла-Банк» билан биргаликда республика ичида дон харид қилиш учун ҳамда дон топширувчиларга келгуси ҳосил ҳисобига контракт бўйича белгиланган қийматнинг камида 40 фоизи миқдорида аванс бериш, шунингдек, доимий сақланадиган дон ва дон маҳсулотлари заҳираларини кредит билан таъминлаш учун кредит ресурслари ажратиш масалаларини кўриб чиқиш тавсия қилинсин.

9. Молия вазирлиги «Ўздонмаҳсулот» корпорациясининг ўз оборот маблағларини 200 млрд. сўм-купонга тўлдириш учун 157 млрд. сўм-купон бюджет ссудасини қарзни 1995 йил декабрь ойида тўлаш шарти билан, шунингдек, қолган 43 млрд. сўм-купонни шу йил 1 июндаги ҳолатига кўра донни қайта баҳолашдан олинган маблағлар ҳисобига расмийлаштирсин.

Молия вазирлиги булка нон нархларидаги фарқни тартибга солиш учун 1994 йилга тегишли бюджет маблағларини шу йил 1 июлдан бошлаб «Ўздонмаҳсулот» корпорациясига берсин.

10. Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги бир ой муддатда дон маҳсулотларини импорт бўйича мустақил харид қилишни, шунингдек, ушбу жараён билан боғлиқ бошқа масалаларни амалга ошириш учун «Ўзагроимпекс» республика Ташқи савдо бирлашмасини «Ўздонмаҳсулот» корпорацияси тизимига бериш тўғрисида Ҳукумат қарорини тайёрласин.

11. «Ўздонмаҳсулот» корпорацияси 1995 йилдан бошлаб республика ичида ҳам, унинг ташқарисида ҳам донни олдиндан берилган буюртмалар (фьючерс битишувлар) бўйича харид қилишни қўлласин.

Шу мақсадларда «Ўзистиқболстат» давлат қўмитаси, Молия вазирлиги, Марказий банк бир ой муддатда уни амалга ошириш механизмини ишлаб чиқсинлар.

12. «Ўздонмаҳсулот» корпорацияси икки ҳафта муддатда Уставни ишлаб чиқсин ва республика Вазирлар Маҳкамаси билан келишган ҳолда уни қабул қилсин.

13. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг «Ўздонмаҳсулот» давлат концерни масалалари» ҳақидаги 1992 йил 21 февралдаги 75-сон қарори ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

14. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А. М. Муталов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1994 йил 20 июнь.

ЯНГИ АЛИФБОГА ЎТИШ ДАСТУРИ ТАСДИҚЛАНДИ

Мустақиллик шарофати билан ҳаётимизнинг барча жабҳаларида буюк ўзгаришлар рўй бермоқда. Тарих нуқтаи назаридан жуда қисқа вақт мобайнида давлат рамзлари — байроқ, туғро, мадҳия, Конституциямиз ўзгариб, халқ юраги, руҳиятига яқин бўлиб қолди. Тилимизга давлат тили мақоми берилди, Миллий валютамиз жорий этилди...

Куни кеча республика Вазирлар Маҳкамасининг раиси Ислом Каримов лотин ёзувига асосланган янги ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисидаги қонунни амалга ошириш юзасидан ишлаб чиқилган давлат дастурини тасдиқлаш ҳақидаги қарорга имзо чекди.

Дастурда 1994—2000 йиллар мобайнида мазкур қонунни амалга ошириш борасида қилинажак ишлар батафсил баён этилган. Шунингдек, ташкилий ишларни йўлга қўйиш, моддий-техника базасини ҳозирлаш, янги имлони ўқитиш, зарур ўқув-услубий адабиётларни тайёрлаш ва чоп этиш, янги алифбода иш юритишга ўтиш юзасидан вазирлик, ҳокимлик, қўмита, ташкилот, концерн ва уюшмаларнинг вазифаси бажариш муддати аниқ кўрсатилган ҳолда белгилаб қўйилган.

Давлат дастури янги имлога босқичма-босқич ўтиш, маданий ҳаётимиздаги бу улкан тадбирни уюшқоқлик билан амалга ошириш имконини беради.

(ЎзА).

ДОРИШУНОСЛАР АНЖУМАНИ

Тошкент шифокорлар малакасини ошириш институтида доришунослар ва тиббиёт ходимлари анжумани бўлиб ўтди. Уни Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан Туркиянинг «Догу илач» фирмаси ташкил этди.

Анжуманда «Догу илач» фирмаси вакиллари ва доришунос мутахассислар, Тошкентдаги бир қатор йирик шифо масканларининг вакиллари Туркияда тайёрланган дориларнинг аҳамияти ва ўзига хос хусусиятлари ҳақида гапирдилар.

— Туркиянинг «Догу илач» фирмаси билан ҳамкорлик 1992 йилда бошланган эди,—дейди республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги ташқи иқтисодий фаолият бош бошқармаси бошлиғи А. Сиддиқов.— Ўтган йили бу фирмадан 3 миллион долларлик дори-дармон олинди. Улар асосан клиника ва касалхоналарга тарқатилди.

«Догу илач» фирмаси деярли 40 йилдан буён дори ишлаб чиқариш билан шуғулланади. Ҳозирги пайтда унга қарашли корхоналарда 50 дан ортиқ турли хил дорилар тайёрланмоқда. Бу фирма билан ҳамкорликда республикамизда фармацевтика корхонаси қуриш тўғрисида музокаралар олиб борилмоқда.

(ЎзА).

Маънавият илдизлари

ТАРБИЯ ВА ТАРБИЯЧИЛИК МУАММОЛАРИ

Халқимизда режанг бир йиллик бўлса арпа эк, кўп йиллик бўлса дарахт эк, агар асрларга тенг бўлса, болани тарбияла, деган нақл бор. Тўмтоқроқ бўлса ҳам, «аслида болани ким тарбиялаши керак?» деган саволни ўртага ташлаб кўрайлик. Чунки бир қарашда ҳамма тарбиячидек бўлиб туюлади. Бундан таажжубланмаслигимиз лозим. Эндигина тетапоя бўлган болакай ўзидан кичик — бешикдаги укасига қарамоқчи, унга «тарбия» бермоқчи бўлади. Бу инсон табиатига ҳос бўлган энг асосий белги — оилада ота-она бошчилигида барча фарзандлар бир-бирига тарбиячи.

Илмий кузатишларимиз шуни кўрсатмоқдаки, айниқса кўп болали оилалардаги ўзаро тарбиячилик бир ёки икки болали оилаларга қараганда меҳр-оқибат, меҳнатсеварлик, ўзаро ёрдам, тежамкорлик ва бошқа умуминсоний белгилар бўйича устун келар экан.

Хўш, оиладаги тарбиячилик хусусида қисқача бўлсада гапириб ўтдик. Айтингчи, яна ким тарбиячи? Саволнинг жавобини узоқ ўйлаб ўтирмай, қўни-қўшнилар, маҳалла, қариндош-уруғлар, дўст, ўртоқ ва барча тенгқурлар, таниш-билишлар — тарбиячи, дейишимиз муқаррар. Айниқса қишлоқ жойларда ҳамма бир-бирига тарбиячи. «Бир болага етти қўшни тарбия беради», деганимиз ҳам миллий тарбиямиз белгиси бўлиб, бу хусусият кўпроқ қишлоққа тўғри келади, десак янглишмаймиз.

Президентимиз И. А. Каримовнинг ташаббуслари билан маҳалла қўмиталари ва уларнинг олиб бориши лозим бўлган тарбиявий ишлари фаолиятига бўлган эътиборнинг кучайтирилганлиги шаҳар шароитида ҳам тарбияга бўлган эътиборни бирмунча жонлантирди. Руҳшунослар тили билан айтганда «бир-бирини танимаслик»ка миллий тарбия ўз таъсирини кўрсата бошлади.

Инсон боласи тарбия қуршовида шаклланади, десак янглишмаган бўламиз. Шундай экан, нега ҳамма тарбия кўрган, етук инсон бўлиб кетавермайди? Гап шундаки, тарбия билан тарбиянинг фарқи бор. Аввало, тарбиянинг ўзини нақадар мураккаб жараён эканлигини айтиб ўтишимиз лозим. Шунинг учун ҳам бўлса керак, педагогика фанида ҳамон тарбиянинг ягона таърифи йўқ. Йирик давлатлар — Америка, Англия, Франция, Россия қаторида Ўзбекистон ҳам ўзининг «Таълим» қонунини қабул қилди. Аммо биронта йирик давлат ҳамон «тарбия» қонунини ишлаб чиқолган эмас. Чунки тарбия миллий характерга эга. Ҳаммага бир хил тарбия бериш — ҳаммага бир хил сарпо кийгазиш билан баробар. Бу билан ҳақиқатан ҳам тарбия қонунини яратиб бўлмайди, деган тушунчага бормаслик керак. Тарбия қонуни таълим қонунидек бир эмас, бир неча муқобил кўринишда амал қилиши лозим. Шунга мувофиқ ёзилажак педагогика фани дастури, дарслик ва мажмуалари ҳам бир неча хил кўринишда бўлиши, халқ эса керагини танлаб ўқиб ўрганиши лозим. Ҳозирги кунда бу борада тегишли изланишлар олиб борилмоқда.

Навбатдаги долзарб муаммо — тарбиячилик мутахассислиги хусусида. Биз юқорида ҳаммани тарбиячи дедик. Аммо меҳнат фаолиятига мувофиқ келадиган мутахассис тарбиячи ва мутахассис бўлмаган тарбиячига бўлинишини фарқлашимиз лозим. Бугунги кунда биз асосан ўқитувчини дипломли тарбиячи деймиз. Бу собиқ иттифоқдан қолган мерос эмасми? Аслида, хоҳлаймизми, йўқми, ўқитувчи — сабоқ берувчи! Биз ўқитувчига бир вақтнинг ўзида синф раҳбарлигини юклаб қўйишимиз мумкин холос. Фанда етмиш йилдан ортиқ таълимнинг тарбияловчи тамойили етакчилик қилиб келди.

Болани ўқитиб тарбиялаш эмас, тарбиялаб ўқитиш керак. Тарбия олган болагина ўқий олади. Мактабда турли фанлар ва уларни самарали ўқитишга қаратилган услубий бирлашмалар бор. Дарслар керагича таҳлил этилиши мумкин. Мактаб режими ва ички қоидасини асосан дарс жадвали тартибга келтириб туради. Аммо тарбиявий ишлар бўйича методик бирлашма, таҳлил, тарбиявий дарслар жадвали йўқ. Дарс ўтиш кунининг биринчи ярмида, тарбиявий тадбирлар иккинчи ярмида амалга оширилади.

Мактаб маъмурияти ҳар чорак охирида боланинг ўзлаштириш ҳисоботини ўқитувчидан олади, табеллар тўлдирилади. Аммо боланинг тарбияланганлик даражаси (мезони) назардан четга қолади. «Яхши ўқиган бола, албатта, интизомли бўлади, унинг унчамунча шўхлиги қаерга боради», — дейилган ақидага амал қилинади. Етуклик гувоҳномасида баҳолар илова қилинади. «Тарбияланганлик даражаси» таълим натижасидан келтириб чиқарилади.

Аксарият ҳолларда ўқитувчилик касбида яхши билим ва тегишли малакага эга бўлишнинг ўзи кифоя деб тушунилади. Аммо касб тарбияси ва ундан келиб чиқадиган ўзига хос характерли хусусиятлар назардан четда қолиб кетади. Ўқитувчи баъзан болага яхши билим бергани билан ёмон «тарбиячи»га айланиб қолиши ҳеч гап эмас-ку. Шунинг учун бола келгусида ўқитувчисини қандай дарс берганлигидан ҳам кўра унинг болаларга бўлган муносабатини, меҳр-мурувватини, инсонийлик сифатларини кўпроқ эсга олади, хотирлайди. Унинг мураббийлик сиймоси гўё ҳайкал янглиғ кўз ўнгида гавдаланади.

Миллий тарбиямиз, тарихидан маълумки, ўтмиш аждодларимиз, ота-боболаримиз ўзларининг ҳаёт ва касб тажрибаларини асраб, авайлаб ёш авлодга мерос қилиб қолдирганлар. Инсонпарварлик тарбиясининг туб моҳияти ҳам мана шу ердан келиб чиқади. Ўқитувчилик касбининг келиб чиқиши синфий жамиятнинг вужудга келиши билан чамбарчас боғлиқ. Тарихий ривожланиш тарбия ва таълимга бўлган эҳтиёж билан узвий боғлиқ ҳолда кечади. Хусусий мактаблар, ёлланган тарбиячи ва ўқитувчилар тарихи қадимги Греция тарихи билан изчил равишда боғланиб кетади. Грециядаги фан ва маданиятнинг бунчалик ривож топиши ҳам, инсон ва унинг камолотига бўлган эътибор билан боғлиқ бўлиши ҳеч кимни ажаблантирмаса керак.

Умуминсоний хусусиятлар миллат ёки чегара танламайди. Кузатишларимиз шундан далолат бермоқдаки, шахснинг ҳаёт фаолиятида инсонийлик хусусиятлари билан касб-корлик хусусиятлари қўшилиб кетса, бир-бирини тўлдирсагина, етук меҳнатсевар ва ахлоқан пок инсон бўлар экан. Шахснинг шаклланиши ва унинг камолоти деган тушунчанинг моҳияти ана шу «учрашув нуқтаси» билан чамбарчас боғлиқ. Афсуслар бўлсинким, бугунги кунда ўз касби ва мавқеини суиистеъмол қилувчилар кўпайиб бормоқда. Халқ бозорни ўргансин, бозорлар обод бўлсин, деган имтиёзларни айрим шахслар бозорнинг бу четидан арзонгаровга сотиб олган молини бозорнинг у четига олиб бориб туя қилиб сотиш деб тушунмоқда. Бу иллатдан ёшларимиз, айниқса, мактаб ўқувчилари ҳам четта қолаётгани йўқ. Хоҳлаган шаҳарнинг хоҳлаган бозорига боринг — ёш болалар сув, сигарета, сақич ва бошқа нарсалар, ҳатто спиртли ичимликлар сотиб ўтиришганлигининг гувоҳи бўласиз. Тоғни урса талқон қиладиган басавлат йигитлар бозорда майда-чуйдалар билан ўралашиб ўтирганликларини кўриб, ич-ичдан эзиласан киши. Ахир бу маънавий қашшоқликку! Ёшлар тақдири нима бўлар экан, деган хаёлга борасан. Яна бир ачинарли томони — чайқовда аксарият хотин-қизлар иштирок этаётганликларини кўрасан. Аксарият аёллар пулга берилиб, бола тарбияси билан шуғулланмай қўйганликларига кўплаб мисоллар келтириш мумкин. Президентимиз И. А. Каримов айтганларидек, «Маънавият — тақдирнинг эҳсони эмас. Маънавият инсон қалбида камол топиши учун у қалбан ва виждонан ақл ва қўл билан меҳнат қилиш керак. Бу хазина инсонга ҳаётда барқарорлик бағишлайди, унинг қаршалари шунчаки бойлик орттириш йўлида кун кўришга йўл қўймайди, фожиалар вақтида омон сақлаб қолади ва моддий қийинчилик кунларида иродани мустаҳкамлайди».

Моддий қийинчиликлар, Худо хоҳласа, яқин йилларда ўтиб кетади, Аммо маънавий жароҳат узоқ йиллар тузалмаслиги мумкин. Шунинг учун ота-оналар, мактаб ва барча жамоат ташкилотлари биргаликда бола тарбиясига бўлган масъулиятни янада оширайлик. Соғлом авлод тарбиясида кузатувчилик позициясида туриш ҳеч кимга раҳмат келтирмайди. Болани ҳеч қачон бекор қолдирмай, уни ижтимоий фойдали меҳнатга, спортга ва бошқа ҳаёт йўлини белгилашда ёрдам бўла оладиган тўгарак ишларига жалб этайлик. Ана шунда ота-онанинг ҳам, боланинг ҳам кўнгли тинч бўлади. Бола ўқишдан, мактабдан безиб қолмайди. Унинг фикр-зикри кераксиз нарсалар билан банд бўлмайди. Ана шунда бозорда раҳм-шафқат, андиша, уятни ҳам «пул»га чақилиб кетаётганлигининг олди олинади.

Хулоса ўрнида шуни айтиш лозимки, бугунги боғчаларда кўпинча ўрта махсус маълумотга эга бўлган хотин-қизлар тарбиячилик қилишмоқда. Мактабларда эса тарбиявий ишлар, асосан, синф раҳбарларининг бўйнида. Аксарият ҳолда улар эрталаб синфнинг дарсга тайёргарлиги, ким бор, ким йўқ эканлиги, ҳафтада бир маротаба «Тарбиявий соат» ўтказиш, ота-оналар билан алоқа ўрнатиш каби 3—4 та тадбир билан чекланишади. Бундай бир қолипдаги «тадбирлар» деярли ўз самарасини бермай қолмоқда. Бугунги бозор муносабатлари шароити даврида барча турдаги олий ва ўрта махсус ўқув юртларида, айниқса, талабанинг иккинчи уйи бўлган ётоқхоналарда махсус маълумотга эга бўлган тарбиячилар лозим. Узлуксиз таълим концепциясига мувофиқ оила, боғчадан тортиб, то институтларгача бўлган тарбия тизимини изчил ҳолга, яъни тарбия қонуниятларига мувофиқлаштириш зарур. Шунингдек, олий мактаблар қошида малакали тарбиячилар тайёрлайдиган факультетлар (бўлимлар) очиш бугунги куннинг долзарб вазифасидир.

Ҳабибулло АБДУКАРИМОВ,
Гулистон университетининг катта илмий ходими.

«МЕРСЕДЕС»: ДАВОН ОРТДА ҚОЛДИ

Дружба шаҳридаги автомобиль ишлаб чиқариш корхонасида Германия Республикаси билан ҳамкорликда тайёрланаётган «Мерседес-Бенц» юк машиналарининг дастлабки юзтаси йиғилди.

Жаҳонга машҳур фирманинг юксак технологиясини ўзлаштириб олиш учун уч ой кифоя қилди. Хоразмда ишлаб, маҳаллий ишчиларга янги касб-ҳунар ўргатган олмон мутахассисларининг эътироф этишича, дунёнинг бошқа бирорта давлатидаги «Мерседес-Бенц» қўшма корхонаси ёки унинг шохобчаларида ишлаб чиқариш жараёни бу қадар қисқа фурсатда ўзлаштирилмаган эди.

«Мерседес-Бенц» фирмаси мутахассислари май ойида корхонанинг иш жараёни ва шароити билан танишиб, кадрлар малакасини ўрганиб, Хоразмда йиғилаётган машиналарга сифат сертификати беришга қарор қилди.

Яна бир янгилик: юк машинаси араваларини йиғишда прицеп йиғадиган цех қурилиб, ишга туширишга тайёр қилиб қўйилди.

Ҳозирнинг ўзидаёқ корхона уч юзта машинага буюртма олди. Режада эса йил охиригача камида тўрт юзта йиғиш кўзда тутилган. Корхона тўла қувват билан ишлай бошлагач, йилига тўрт минг машина тайёрланади.

(ЎзА).

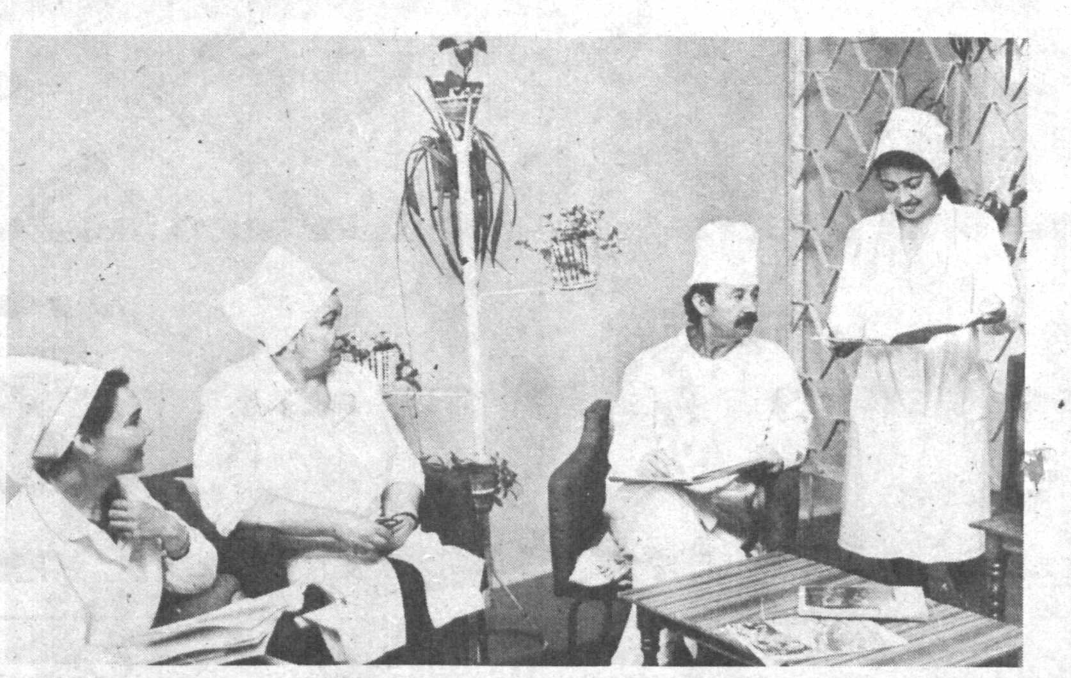

Тошкент трактор заводининг маҳсулотлари нафақат республикамизда, балки хорижий мамлкатларда ҳам харидоргир бўлиб кетди. Корхона маъмурияти ишчиларнинг саломатлигини муҳофаза қилиш ниятида тиббиёт бўлимини замонавий ускуналар билан жиҳозладилар.

СУРАТЛАРДА: бўлим бошлиғи Р. Вилданов, шифокор Н. Олматова, ҳамширалар Л. Коротко ва Ш. Сетаева; (пастда эндоскопия бўлими шифокори Р. Абдураимов ва ҳамшира Г. Улматова).

К. ЎЛМАСОВ олган суратлар.

Хушхабарлар

ЗАВОДДА ГИЛАМ ТЎҚИЛАДИ

«Қашқадарёқурилишиндустрияси» ишлаб чиқариш бирлашмасининг уйсозлик корхонаси раҳбарлари иқтисодий алоқаларнинг бошқа республикалар билан бир мунча сусайганлиги, заводнинг айрим цехларида ишнинг тўхтаб қолмаслигининг олдини олиш мақсадида халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқариш учун янги цехлар очишган эди.

Жумладан, заводда гилам ишлаб чиқаришга ҳам пойдевор қўйилганди.

Айни пайтда бу ерда гилам тўқиш қизғин бошлаб юборилди. Корхона ташаббускорлари яхши ният билан дастлабки тўқилган гиламларнинг 2 тасини Қарши шаҳридаги 5-болалар уйига совға қилишди.

Г. ПЎЛАТОВ,
«Халқ сўзи» мухбири

ЗОБИТЛАР САФИ ТЎЛАВЕРАДИ

Тошкент олий умумқўшин қўмондонлари билим юртида республикадаги мазкур энг кекса ҳарбий ўқув даргоҳини битириб чиқаётганлар шарафига тантанали маросим бўлди.

Билим юрти бошлиғи, генерал-майор В. Маҳмудов ёш зобитларни таҳсилни муваффақиятли тугагани билан табриклади. Уларга диплом ва кўкракка тақиладиган нишонлар топширилди.

Республика мудофаа вазирининг биринчи ўринбосари — бош штаб бошлиғи генерал-майор А. Сурганов Ўзбекистон мудофаа вазирининг Ўзбекистон Қуролли Кучлари олий ҳарбий билим юртларини битириб чиққан зобитларга мурожаатини ўқиб берди.

Ўқув юртида билим олган зобитларни Қуролли Кучларнинг, жамоат ташкилотларининг вакиллари, уруш ва меҳнат фахрийлари самимий табрикладилар. Улар ёш зобитларга мустаҳкам саломатлик, хизматда ва турмушда катта ютуқлар тиладилар.

(ЎзА).

САВОЛ БЕРИНГ, ЖАВОБ БЕРАМИЗ

ҲОҲИШИНГИЗ, АЛБАТТА ИНОБАТГА ОЛИНАДИ

Қарилик пенсиясини олиш арафасида турибмиз. Корхонамиз маъмурияти бизни ишдан бўшатиш ниятида эканлигини билдирди. Энди бизга ўхшаган фахрийлар 1 йил муддатга ишлаб бериши учун шартнома тузиш зарур эмиш. Бу ҳақда қонунда бирор енгиллик борми?

Н. ТОЛИПОВ,
К. ҲОШИМОВ,
Тошкент шаҳри.

Ҳа, бор. Ходим пенсия ёшига (эркаклар— 60 ёш, аёллар—55 ёш) етиб, қарилик пенсиясини тўлиқ олиш ҳуқуқига эга бўлган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Меҳнат қонунлари кодексининг 41-моддаси 1 примм бандига биноан (1993 йил июль ойидаги қарор) меҳнат шартномаси маъмурият ташаббуси билан бекор қилиниши мумкин эди. Эндиликда Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди вазифасини бажарувчи комиссия хулосасига мувофиқ, фуқароларнинг меҳнат қилиш ҳуқуқига қарама-қарши бўлган тартиб, яъни пенсия ёшига етган ходимлар билан меҳнат шартномаси тузиш тўғрисидаги ва маъмурият ташаббуси билан бекор қилиниши тўғрисидаги МҚ кодекси 2-примм моддаси, 41-моддасининг 1 (примм) банди кодексдан чиқариб ташланди.

Демак, маъмурият сизни хоҳишингизсиз ишдан бўшатишга ҳақли эмас.

НОҲАҚЛИК ҚИЛГАН РАҲБАРГА ЖАЗО БОРМИ?

Туман судининг қарори билан мен яқинда ўз ишимга тикландим. Бекор юрган вақтим учун фойдамга ҳақ ундирилди. Айтинг-чи, ноҳақ ишдан бўшатган раҳбарга ҳам қонун бўйича бирор чора кўриладими?

К. АҲМЕДОВ,
Навоий шаҳри.

Ишдан бўшатишда ёки бошқа ишга ўтказишда айбдор бўлган мансабдор шахс зиммасига ана шу ходимга мажбурий прогул вақти ёки кам иш ҳақи тўланадиган ишни бажарган вақти учун ҳақ тўланиши муносабати билан корхона, муассаса ва ташкилотга етказилган зарарни қоплаш мажбурияти суд томонидан юклатилади. Бунда ишдан бўшатиш ёки бошқа ишга ўтказишда ёки меҳнат низоларини кўрувчи органнинг қарори ижро этилмай очиқдан-очиқ қонун бузилишига йўл қўйилган бўлса етказилган зарарни ундириш юклатилади.

Мансабдор шахс ўзининг уч ойлик маошидан ошмаган ҳолда етказилган зарарнинг ўрнини қоплайди.

ФАҚАТ ЎН ТЎРТГА ТЎЛГАЧ...

Ўғли яқинда 14 ёшга киради. Кечки мактабда ўқишни давом эттириб, корхонада ишламоқчи. Бундай ёшдаги болаларни ишга жалб қилишда қонунда бирор янгилик борми?

К. КАРИМОВ,
Фарғона шаҳри.

Янги қоидага кўра (ЎзМҚК 200-модда), умумтаълим мактаблари, ҳунар-техника билим юртлари ва ўрта махсус ўқув юртларининг ўқувчилари ишлаб чиқаришда меҳнатга тайёрлаш мақсадида улар 14 ёшга тўлганларидан кейин ишга қабул қилишга йўл қўйилади. Бунда боланинг ота-онасидан бирининг ёки уларнинг ўрнини босувчи шахснинг розилиги бўлиши шарт. Ўспиринга танланган иш унинг саломатлигига зиён етказмайдиган ва таълим олиш жараёнига ҳалал бермайдиган бўлиши лозим.

56 ДАН 70 КУНГАЧА УЗАЙТИРИЛАДИГАН ТАЪТИЛ

Ҳомиладорлигим туфайли енгилроқ ишга кўчирилишим керак эди. Бироқ бундай ишнинг ўзи корхонамизда йўқ. Маъмурият уйда ўтирсангиз, иш ҳақи тўланмайди, деяпти. Шу тўғрими? Ҳомиладорлик ва туғиш таътили неча кунни ташкил қилади?

С. ВОҲИДОВА,
Фарғона шаҳри.

Биринчи саволингизнинг мазмунига қараганда, маъмурият тутган иш тўғри эмас. Медицина хулосасига кўра, сиз енгилроқ ишга ўтказилишингиз шарт. Агар енгил иш бўлмаганлиги туфайли ишга чиқмаган бўлсангиз, у ҳолда бундай иш берилиши ҳал қилингунига қадар ишга чиқмаган барча иш кунлари учун корхонанинг (ташкилот, муассаса ўз маблағлари ҳисобидан ўртача иш ҳақи сақлангани ҳолда ишдан озод этилишингиз керак.

Аёлларга туғишга қадар бериладиган ҳомиладорлик ва туғиш таътиллари 56 кундан 70 календарь кунига ўзайтирилган. Туққанидан кейин 56 календарь кун берилади. Борди-ю, туғиш қийин кечган ёки икки ва ундан ортиқ бола туғилган ҳолларда 70 календарь кунлик таътил берилади ва давлат ижтимоий суғуртаси бўйича нафақа тўланади. Бундай отпускаларга йиллик таътил ҳам қўшиб борилади.

УЙДА ҲАМ ИШЛАШИНГИЗ МУМКИН

Болани парваришлаш таътилидаман. Болам бироз касалманд бўлгани учун тўлиқсиз иш кунида ишлаш учун ариза берсам бўладими?

С. ЗОКИРОВА,
Тошкент шаҳри.

Амалдаги қоидага кўра, аёлнинг ҳоҳишига қараб, унга бола бир ярим ёшга тўлгунига қадар болани парваришлаш учун қисман ҳақ тўланадиган таътил (1,5 ёшдан бола 3 ёшга тўлгунича қадар иш ҳақи сақланмайдиган таътил) берилади.

Аёл ўз хоҳишига қараб болани парваришлаш таътили даврида тўлиқ бўлмаган иш вақти режимида ёки уйда ишлаши мумкин. Бунда унинг болани парваришлаш учун қисман ҳақ тўланадиган таътили даврида нафақа олиш ҳуқуқи сақланади.

(Саволларга ҳуқуқшунос Абдужалил ҲАСАНОВ жавоб қайтарди).

ЭЗГУЛИККА АТАЛГАН КУНЛАР

Дунёга ҳеч ким устун бўлган эмас. Келиш бор экан, кетиш бор. Умр — бевафо. Тирикликнинг бор ҳақиқати — мана шу! Йўқ, адашдик, шугина эмас! Оллоҳнинг карами кенг, марҳамати улуғ. Неки дардни берса, давосига ҳам жой ҳозир. Ҳар не азобга сабаби бўлса, ҳар не роҳатга-да асоси тайёр. Шукр, одамзот парвардигорнинг буюк неъматидан бенасиб эмас — кўксида иймон нури, бошида фикрат чароғи бор. Шу боис, заковат соҳиби — инсон ғанимат кунлардан баҳра топиб, бебаҳо умрни файзли ўткармоқ бахтига сазовордир.

Тангри марҳамати тенгсиз таҳсин, сўнгсиз шукронага лойиқ. Не бахтки, бунинг йўлини ҳам Оллоҳнинг ўзи кўрсатиб қўйибди. Иймонга кириб, ҳақ йўлини тутмоқ, умрни эзгу амалларга бахшида этмоқ, дилни ва тилни, танни ва жонни покламоқ — энг яхши шукронадир. Иймон инсонни Оллоҳга яқинлаштиради, махлуқликдан мўминликка кўтаради. Бу ҳақда улуғ бобомиз Аҳмад Яссавий ҳазратлари кўп ва хўп айтганлар. Бу гапни Президентимиз Ислом Каримов ҳам мудом тилдан қўймайди. «Ҳар бир киши муқаддас нарсага ишонмоғи керак, — деган эди у киши Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигидаги мухбирлар уюшмаси аъзолари билан суҳбатда.— Қўпол сўз билан айтсам, кечирасиз-у, шунга ишончи йўқ киши ҳайвонга ўхшайди. Буюк файласуфимиз Аҳмад Яссавий шундай фикрларни билдирганлар». Худди шу фикрни Президент яқинда муқаддас ҳаж сафари иштирокчилари билан суҳбатда ҳам таъкидлади. Чиндан ҳам, ишонч-эътиқод бўлмаган муҳитда ҳар қандай интилиш ҳам бесамар кетади, мурод ҳосил бўлмайди. Бунинг исботи — коммунистик мафкура замони.

Халқнинг иймон-эътиқоди — жамиятнинг маънавий поклиги гаровидир. Айниқса, ҳозирги вазиятда бунинг аҳамияти беқиёс. Эски мафкура завол топиб, янгиси узил-кесил шаклланмаган пайтда жамиятнинг якдил ва ҳамжиҳатлигини таъминлаш — бениҳоя мушкул иш. Худога шукр, буюк аждодларимиздан мерос бой анъаналар, улуғ маросимлар, тилимиз ва динимиз бор экан, шуларга эътиқод бизни яна жипслаштирди.

Мамлакатимиз шаҳар ва қишлоқларида масжидлар тикланди, ҳар тонг азон овози эшитиладиган бўлди. Рамозон ва қурбон ҳайитлари умумхалқ шодиёнасига айланди. Буюк мусулмон алломаларининг мақбаралари обод этилмоқда. Бултур мамлакатимизда Ҳожа Баҳоуддин Нақшбанд ҳазратларининг таваллуд тўйи зўр тантана билан нишонланди. Нақшбандия таълимотини ўрганиш, бу силсила давомчилари бўлмиш улуғ мутасаввуфлар ҳаёти ва ижодини тадқиқ этиш, номларини ёд этишга эътибор кучайди.

Истиқлол тақдири барчанинг аҳил ва ҳамжиҳат бўлиб, бир ғоя, бир мақсад сари интилишини тақозо этади. Халқимиз — иймонли. Омонатга хиёнат — руҳимизга ёт. Истиқлол — биз келажак сари олиб бораётган омонатдир. У буюк орзу эди. Бу орзуни аждодларимиз авайлаб асраб келди. Энди у — бизнинг, бугунги авлод вакилларининг қўлида! Қалбда — иймон, қўлда — истиқлол ялови, шуурда — буюк келажак дастури билан бир тану бир жон бўлиб ҳаракат қилиш — қандай яхши! Аҳиллик — қандай соз!

Биз тарихимиз билан фахрланамиз. Бинобарин, фахрлансак арзийди. Аммо, бу тарихнинг аламли ва ҳатто изтиробли нуқталари ҳам кўп. Ота-бола ўртасидаги тож-тахт можаролари, оға-ини, қариндош-уруғ орасидаги ихтилофлар, мулкни вайрон, юртни талон этишлар — барчаси кўнгилда афсусу надомат уйғотади. Боши бирикмаган шоҳу шаҳзодалар қисматидан дилга қайғу-ўт тушади. Аммо, бир нарса яна қалбга таскин беради: бу нохуш ишлар салтанат қутқуси, амал васвасасига гирифтор бўлган зотларгагина хос эди. Халқ эса мудом мусулмончилик қоидаларига амал қилиб, ҳақ йўлдан оғишмаган, дину диёнат расмини баланд тутган.

Президентимиз «Труд» газетаси мухбирлари саволларига берган жавобида шундай деган эди: «Менинг тушунишимча, ислом демократик дин бўлиб, сабр-бардошли бўлишни, маънавий юксакликни, инсонга муҳаббатни, софликни тарғиб қилади. Тақводор киши муайян ахлоқий чегаралардан ташқарига чиқмайди». Ҳақ гап! Ислом — демократик дин! Бу хусусият, айниқса, мусулмон халқимиз турмушида бекаму кўст акс этган. Оиладаги, жамоа ўртасидаги инсоний муносабат — мусулмончилик — катганинг кичикка, кичикнинг каттага таъзиму тавозеси, мулкдорнинг муҳтожга муруввати, кучлининг ожизга ҳиммати — барчаси инсонлик мақомини юксалтиради. Ислом — халқ дини. Халқ ичида унинг демократик тамойиллари тўкис намоён бўлади. Пайғамбаримиз Муҳаммад саллоллоҳи алайҳи вассалам бир умр халқ билан бўлиб, оддий фуқаро сингари яшагани бежиз эмас. Энг буюк мусулмон уламолари ва шайхлари ҳам мудом халқ ичра юриб, ҳақ ёди бирла умр кечирган.

Умуман, маънавият — адлу инсоф, меҳр-оқибат каби туйғулар жамият ривожини белгиловчи омиллар эканига эътиборни тортади. Яхшиликка, эзгуликка даъват — мусулмончилик амалларидандир. Қуръони карим оятларида, жумладан, шундай дейилади: «Ораларингиздан яхшиликка (исломга) даъват қиладиган, ибодат-итоат буюрадиган ва исён — гуноҳдан қайтарадиган бир жамоат бўлсин. Ана ўшалар нажот топгувчилардир. Аниқ ҳужжатлар келганидан кейин бўлиниб кетган ва бирбирлари билан ихтилоф қилиб, талашиб-тортишган кимсалар каби бўлмангиз! Ана ундайлар учун улуғ азоб бордир».

Халқ руҳи аввал, ҳамжиҳатликни, аҳилликни талаб этади. Буюк аждодларимиз шу йўлни тутган, биз ҳам шу йўлдан боришимиз зарур.

Бугунги кунда ёшлар ўртасида тарбиянинг бир оз бўшашгани, уларнинг айримлари жиноятчилик кўчасига кириб кетаётгани барчани ташвишлантиради. Давлат уларни тарбиялашга, жамоат осойишталигини сақлашга қанча маблағ сарф этяпти! Биз динимизнинг кучини ёшлар тарбиясига янада кенгроқ жалб этсак, балки, бундай нохушликларнинг олди олинган, жамиятимизнинг маънавий соғломлиги ошган бўлар эди. Бунинг учун яна давлат идоралари ва дин аҳллари ҳамжиҳатликда иш олиб боришлари зарур.

Динимиз ҳақида гапирилганда бугун, шубҳасиз, бир масалани четлаб ўтиб бўлмай қолди. Бу — ислом ақидапарастлиги, диний мутаассиблик деган гаплардир. Республикамиз Президенти оммавий ахборот воситалари вакиллари билан бўлган бир учрашувда ақидапарастлик, мутаассиблик ҳар қандай мафкурага хосдир, биз узоқ йиллар коммунистик ақидапарстликнинг гувоҳи бўлиб келдик, деган эди. Дарҳақиқат, шундай. Мутахассисларнинг фикрига кўра, ақидапарастлик, аввало, христианликка нисбатан ишлатилган экан. Аммо, Ғарб дунёси кейинги йилларда бу атамани зўр бериб ислом динига ёпиштира бошлади. Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, бизнинг халқимиз ҳеч қачон ақидапарастликка берилган эмас.

Биз иймону эътиқод масаласини аҳиллик, ҳамжиҳатлик тушунчасига вобаста этиб шарҳлашга ҳаракат қилдик. Зеро, маънавий камолот — бирликка мезон. Шу боис, Президентимиз истиқлолнинг дастлабки кунлариданоқ маънавият, руҳий-ахлоқий камолот масалаларини мудом эътиборда тутиб келяпти. Миллий қадриятларимизнинг тикланаётгани, қадимий анъаналарга кенг йўл очилаётгани, бой илмий-тарихий меросимизни ўрганиб, халқ маънавиятини камол топтиришга хизмат қилдириш чора-тадбирлари кўрилаётгани ана шу эътибор самарасидир.

Юртбошимиз мамлакатимизда ижтимоий аҳиллик, тотувлик бўлиши учун мудом қайғуриб келяпти. Биз янги жамият қуриш йўлига кирар эканмиз, у киши одамларимизни сен — коммунист, сен — демократ, сен — диндор, сен — динсиз, деб тоифага бўлишни қоралади ва ҳаммамиз бир юртнинг фарзандимиз, шу муқаддас Ватан — барчамизники, дедилар. Дарҳақиқат, шундай. Барчамиз бир халқнинг, бир ота-онанинг фарзандларимиз. Қайғумиз ҳам, қувончимиз ҳам — бир!

Кейинги йилларда ёруғликка чиқарилган кўпдан-кўп илмий-тарихий, адабий-бадиий асарлар шундан далолат бердики, дин — миллатнинг руҳи, миллий қадриятларнинг бир қисми экан. Исломни инсоний фаолият турларидан ажратиб бўлмас экан. Шу боис, тарихга оид қадриятларимизнинг барчасида ана шу буюк руҳни учратамиз ва ундан фахрланамиз.

Истиқлол бизга дину иймон эркинлигини берди. Энди бу эркинлик фақат эзгу амаллар учун, савоб ва саховат учун, халқнинг маънавий юксалиши учун замин яратишга хизмат этиши шубҳасиз. Улуғ аждодларимиз бу борада ўзига хос ибрат мактабини яратиб кетгани хусусида гапирдик. Шу ўринда Ислом Каримовнинг бир гапини эслаш жоиз. У киши бир қўлимизда Қуръон, бир қўлимизда тараққиёт дастури бўлсин, деган эдилар. Бу — дилида иймон саси гупурган барча юртдошларимизнинг кўнглидаги гапдир. Шу йўлдан оғишмасак, бир-биримизга мудом яхшилик ва эзгуликни соғиниб яшасак, иншооллоҳ, муродимизга етмоғимиз тайин.

Истиқлол — аждодларимиз эзгуликка деб асраб-авайлаб келган кунлардир. Шу боис, бу кунлар энг олий мақсад— Ватан озодлиги ва ободлигига хизмат қилсин!

Муртазо ҚАРШИБОЙ,
ЎзА шарҳловчиси.

• Кечиккан дил изҳори

Қуёшни қадрлаган шоир

Шоир Қизилқум кенгликларини макон айларди. Чўпонлар, пахтакорлар, олтин қазувчилар ҳузурида арбоб сифатида эмас, шоир ва инсон сифатида сўзларди. Шоирнинг ўзи бир шеърида айтади:

Йўл юраман, кўкрак очиб,
Қизилқумдай саҳро тор
Явшанлардан инсон учун
Умр сўраб юраман.

Шоир юрагига Қизилқумдай кенглик торлик қилди. Ва яна явшанлардан инсонлар учун умр сўраб юрибди, бу хаста кўнгил. Бу дилхун юракнинг нолалари ёлғиз Аллоҳга аён эди. Шунинг учун ҳам шоир кўнгил тубидаги сўзларни ўзи билан бирга олиб кетди. Давр шоирни тушунмасди. Тушунолмасди ҳам. Шоир ўз номи билан шоир эди.

Тошпўлат акага шундай тақдир насиб қилди. Шоир «шудринг билан юзини ювиб, шамолларга артиниб» кетди.

Тошпўлат ака Уйғун каби оқсоқол шоирнинг тилига тушиб, «Зарафшон булбули» деган номга эга бўлди.. Аввалига бу ибора кимлар учундир эриш туюлди. Зарафшон бўйларида Тошпўлат ака сингари шоирлар кам эди. Кейин ишонишди. Тошпўлат ака чинакам булбул экан. Дарёлари оқиб турадиган масканнинг булбули бўлиш Тошпўлат акага насиб қилди.

Шоир ёниб яшамоқни ихтиёр қилган кўнгил эди.

Ёнмоқ бўлсанг, сиртингда ёнма,
Ич-ичингдан қуёш бўлиб ён.
Бир милтиллаб сўнсанг қувонма
Қуёш каби ёнолсанг, қувон!

Инсоният ҳамон ёниш орзусида интилиб яшамоқда. Лекин орзу олисда. Орзуга азоб йўли орқали етишади...

Мен Зарафшон шаҳрида кўп марта бўлганман. Ҳар гал бўлганимда Тошпўлат аканинг 1972 йили ёзилган «Тилла дарвоза» достони ёдимга тушади. Бу достон Зарафшон олтинлари ҳақида ёзиш мумкин бўлмаган бир пайтда ёзилди. Шоир фахр, айни пайтда армон билан дейди:

Қумларини суртай кўзимга
Гарду — дуру олтин ҳар тоши,
Ҳар зарраси қувват сўзимга,
Қизилқумда илҳом қуёшим.

Қизилқум ҳақида, унинг бағрида қад ростлаган шаҳарлар ҳақида ёзилган шеърлар кейинчалик кўпайди. Лекин Тошпўлат Ҳамид шеърларига мос келадиган сатрларни учрата олмадим. Шоирнинг илҳом қуёши Қизилқумдан чиқиб келарди. Шоирнинг илҳом булоғи Зарафшон дарёсидан баҳра оларди. Мен «Тилла дарвоза»ни қайта-қайта ўқидим. Шоирнинг армонлари, изтироблари, айни бир чоғда фахрланишлари, ёнишлари мана шу достонга битилган экан. Шоирнинг армони нима эди? Армони Ўзбекистон олтинининг ўзига насиб қилмаётгани эди. Шоирнинг фахри нима эди? Фахри шул эдики, шу қутлуғ заминда афсонавий шаҳарлар пайдо бўлди.

Шоирнинг ёнишлари нима эди? Ёнишлари ҳаётга муҳаббат эди. Шоирнинг ушбу достони қаҳрамонлари шу қадимий заминда туғилиб ўсган ўзбек фарзандлари— Абдулазиз ва Раъно каби олтин қазувчилар сиймосини яратди. Улар Қизилқумда ғунча очган севгисини улуғлади, меҳнатига таҳсинлар ўқиди.

Ўтган йили Бўстонда Тошпўлат Ҳамид уй-музейи очилди. Булар шоир хотирасига кўрсатилган катта ҳурмат эди.

Шоир қуёшни қадрлаб ўтди
Шоир қуёшдай ёниб яшамоқни бахт деб билди.

Маҳмуд МАРДИЕВ.
«Халқ сўзи» мухбири.

Чортоқ туманидаги «Октябрь» жамоа хўжалиги маъмурияти фермерлик ҳаракатига алоҳида эътибор беряпти. Айниқса, фермерларга техника ажратиш, ем-хашак етказиб бериш яхши йўлга қўйилганлиги туфайли гўшт-сут етиштириш ҳажми ўтган йилдагидан анча ошди. Нўъмонхон Темиров фермер хўжалиги шу йилнинг бошларида ташкил этилган эди. Шу пайтгача у 5 тонна гўшт топширди. Нўъмонхон аканинг режалари катта. У учинчи кварталда икки тонна гўшт, 6 тонна сут етиштириш ниятида.

СУРАТДА: Н. Темиров ўғиллари Толибжон ва Ҳусанбой билан.

Ф. ҚУРБОНБОЕВ тасвири. (ЎзА).

АМАЛИЙ АЛОҚАЛАР

Томск шаҳридаги резина пойабзал заводи, кимё, фармацевтика ва ёғочни қайта ишлаш комбинатлари маҳсулотлари эндиликда Наманганда сотила бошлайди. Шаҳар марказида «Нам — Том» Ўзбекистон — Россия қўшма корхонасининг савдо уйи очилди. Сибирь шаҳрида эса Наманган корхоналари маҳсулотлари сотиладиган савдо уйи ташкил этилди.

«Нам—Том» қўшма корхонаси фақат маҳсулотларни ай[...]рбош қилиш билан шуғулланмайди. Уни ташкил этишдан кўзда тутилган асосий мақсад — ҳар иккала томон корхоналари учун хомашё ва материаллар харид қилишда ёрдам беришдан иборат. Масалан, ўзбекистонлик мижозлар Сибирга Наманган кимё заводи ҳамда нотўқима газлама ишлаб чиқариш бирлашмаси маҳсулотларини етказиб бериш мажбуриятини олганлар. Томск шаҳридан ҳам хомашё ва тайёр маҳсулот етказиб бериладн. Ҳозир Наманганга дори-дармонларнинг дастлабки туркуми жўнатилди.

ЯНГИ ҚУДУҚЛАР

«Ўзбекнефтегазгеология» бирлашмаси мутахассислари ва пармаловчилари Кўкдумалоқ кони майдонида яна бир нефть қудуғининг кўзини очдилар.

Бу ишга туширилиши мўлжалланаётган 10 та нефть қудуғининг дастлабкисидир. Уни муҳандис Мажид Эргашев етакчилик қилаётган бригада аъзолари ковлаб, ниҳоясига етказишди.

Ҳозир пармаловчилар коннинг турли жойларида бирйўла бир неча қудуқда иш олиб боришяпти. Иш кеча-кундуз ташкил этилгани, ишчилар ва мутахассисларга меҳнат қилиш ва дам олиш учун етарли шароит яратиб берилгани муваффақият келтираётир.

Ўтган йили республика энергетика тизимига Кўкдумалоқ конидан қарийб 1,2 миллион тонна нефть етказиб берилганди. Бу йил эса қайта ишлаш корхоналарига 2 миллион тонна ермой юбориш мўлжалланмоқда.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

КАСБИМ—ФАХРИМ

Андижон тўқимачилари ўз касб байрамларини жуда қизиқарли нишонладилар. Енгил саноат ходимлари кунида ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмасининг етти минг кишилик жамоаси корхонанинг янги стадионида тўпланди. Тўқимачилар фахрийларни, илғор ходимларни байрам билан табриклаш учун фарзандлари, дўстлари билан келишди. Ишлаб чиқариш илғорлари ва фахрийларига қимматбаҳо совғалар топширилди. Корхоналар раҳбарлари, касаба уюшмаси қўмитасининг фаоллари тўпланганларга меҳнатда янги-янги ғалабалар тиладилар.

Республикада хизмат кўрсатган артист Юлдуз Усмонова ижро этган қўшиқлар Андижон тўқимачилари учун ёқимли совға бўлди.

(ЎзА мухбири).

• Тарих тилга кирганда

АБДУЛЛА РАҲМАТЗОДА КИМ ЭДИ?

ФАРҒОНА НОМИ БИЛАН

1914 йил, 3 апрелдан эътиборан Фарғонада Шакурий муҳаррирлигида «Садои Фарғона» газетаси чиқа бошлади. 1918 йилнинг декабридан эса Қўқонда Ишчи, Қизил аскар ва Мусулмон Вакиллар Шўросининг нашри сифатида чоп этилган «Халқ газети», (муҳаррири Аҳмад Девишев), 1917 йил, 11 майдан русча «Знамя труда» ва кейинчалик ўзбекчага айлантирилган «Янги шарқ» газетаси Назир Тўрақулов ва Бўлат Солиевлар мутасаддилигида фаолиятни давом эттирди. 1921 йилнинг бошида вилоят марказининг Қўқонга кўчиши муносабати билан катта журналистлар Қосим Сорошкин сўнгроқ Рашид Иброҳим муҳаррирлигида ягона газета чоп этила бошлади.

Таниқли журналист Ашурали Зоҳирийнинг гувоҳлик беришича, бу газета 1921 йил 27 май куни «Фарғона» номи билан аталди. Унга Боту, Мирза Ҳаким, А. Алиев, Ҳамзинлар муҳаррирлик қилдилар. Газетага 1923 йилдан бошлаб Фотиҳ Сулаймон, Наби Мансур, Айн Карим, Абдулла Раҳматзода, Мирзоҳид Оқил, С. Саидали, Султон Сегизбоев, Лутфулла Олимий, Охундий, Ўлмасбоевлар муҳаррирлик қилганлар.

Мазкур нашрнинг нуфузи жумҳуриятнинг «Туркистон», «Қизил Ўзбекистон», «Ёш ленинчи» ва «Камбағал деҳқон» газеталариникидан кам эмасди. Унда Чўлпон, Ашурали Зоҳирий, Комилжон Алимов, Роиқ, Саид Аҳмад, Назиров, Усмон Акромий, Абдулҳай Тожиев, Абдулла Каримов, Абдулла Қаҳҳор каби таниқли ижодкорлар фаол қатнашдилар. «Фарғона» газетасининг ана шундай доимий иштирокчиларидан бири истеъдодли журналист, моҳир педагог Абдулла Раҳматзода эди.

Абдулла Раҳмат 1893 йили Қўқонда туғилади. Унинг отаси Раҳмат мударрис Қўқоннинг энг нуфузли домлаларидан бўлиб, диний ва дунёвий илмларнинг чуқур билимдони эди. Абдулла Раҳмат Ашурали Зоҳирий томонидан очилган эски мактабни тугатгач, 1908 йили Қўқондаги тўлиқсиз олий мадрасада ҳам таълим олди. Сўнгра бир муддат эски мактабларда дарс бериб юрди. Ўз устида қунт билан ишлашни касб этган Абдулла тарихчи олим Бўлат Солиев ва Ашурали Зоҳирийлар ҳамкорлигида шахсий маблағлари ҳисобига очилган ўрта маълумотли муаллимлар тайёрловчи «Дорул-муаллимин»да ҳам таҳсил кўрди. 1920 йили у ерни битказиб, Қўқон атрофидаги туман мактабларида муаллимлик қила бошлади. Ўша йили Фарғонадан кўчириб келтирилган икки босқичли мактаб билан Қўқондаги «Дорул-муаллимин» бирлаштирилиб, Фарғона вилоят таълим-тарбия техникумига айлантирилгач, Абдулла Раҳмат бу ерда ҳам бир оз муддат дарс берди.

— Мен Абдулла Раҳматзодани жуда яхши биламан, — дейди кекса педагог, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби профессор Раҳимжон Отажонов, — Қўқондаги таълим-тарбия техникумида ўқиб юрган кезларимда у киши бизнинг гуруҳга қисқа фурсат дарс берган эдилар. Қўркам қоматли, буғдой ранг юзли, ўрта бўйли, мулойим, доимо кулиб турарди. Ўша, 1920 йилиёқ у киши дўсти Мухторхон Муҳаммадиев билан бирга Тошкентга жўнади. Улар пойтахтдаги Маориф институтида ўқишди. 1923 йили у ерни тугатиб, мен ишлаётган таълим-тарбия техникумига ишга боришди. Бирга ишладик. Абдулла акалар ўқиган Маориф институти ўша пайтларда жумҳуриятда ягона бўлганлиги сабабли уни битирганлар олий ўқув юртларида ҳам дарс бериш ҳуқуқига эга эдилар.

1925 йилнинг ёзида техникум Қўқондан Фарғонага кўчирилди. Биз Мухторхон домла билан бирга кетдик. Абдулла ака эса Қўқонда қолиб, 9 йиллик мактабда дарс бериб юрди. Мен у билан доим алоқа қилиб турардим. Бу орада Абдулла Раҳматзода Москвага бориб, журналистика институтининг сиртқи бўлимига ўқишга кирди. Матбуотда ҳам фаол қатнаша бошлади. Айтишим мумкинки, 20-йиллар Фарғона матбаачилари муҳитида жуда катта уйғониш даври бўлган эди. Бу пайтда Ашурали Зоҳирий бошчилигида Абдулла Раҳматзода, Лутфулла Олимий, Эркин Носир, Абдулла Холмат, Ёқуб Омон, Умархўжа Ҳамидов, Абдулла Қаҳҳор, Собир Абдулла, Муҳиддин Эрматов, Карим Ортиқбоев каби фаол журналистлар ўткир мавзуларда қалам тебратдилар. А. Раҳмат 1926 йиллардан бошлаб А. Зоҳирийнинг таъсирида жуда кўплаб сиёсий-публицистик мақолалар ёзди. Агар янглишмасам, у 1929 йилнинг бошларида «Фарғона» газетасига бош муҳаррир бўлди. Шундай ажойиб инсонга ҳам миллатчи деган айб қўйишди.

ЗАКОВАТ СОҲИБИ

1922 йили Қўқонда фаолият кўрсатган «Ботир гапчилар» ташкилотига инқилоб жараёнларида Самарқанд, Тошкентда тузилган «Миллий иттиҳод» (кейинроқ унинг номи «Миллий истиқлол» деб ўзгартирилган) аксилинқилобий ташкилотининг «асосий кўмакчиси» сифатида қаралган. Ашурали Зоҳирийнинг айтишича, «Ботир гапчилар», «Миллий истиқлол»нинг ёрдамчиси эмас, балки ўзи мустақил «ташкилот» бўлган. Унинг аъзолари биргина Фарғона водийси шаҳарларида эмас, шунингдек Самарқанд ва Тошкентда ҳам бор эди.

«Ботир гапчилар» ташкилотининг «иш режаси»ни кўздан кечираман. Қўлёзма шаклидаги 10 саҳифалик режада юқоридаги мақсадларни амалга ошириш ҳамда келажакда қилиниши лозим бўлган ишлар қайд этилган. Режа А. Зоҳирий А. Раҳматзода ва Лутфулла Олимийлар томонидан мажбуран ёзилганлиги ҳам эҳтимолдан холи эмас. Чунки унинг сўнгги саҳифасида бу уч киши ва исми ёзилмаган яна бир шахснинг имзоси шундай фикр юритишга имкон беради. Ахир, режада имзо бўлмайди-ку! «Ботир гапчилар»нинг бошлиғи Абдулла Қаҳҳор деб кўрсатилса-да, унинг асосий ва ғоявий раҳбарлари Ашурали Зоҳирий ва Муҳаммаджон Холиқийлар кўрсатилади.

Шўро тузуми ўрнатилган чоғлардаёқ Туркистон ва Фарғонада истиқлолчилар бош кўтаришиб, озодлик учун зимдан кураш бошлаган эдилар. Аксилинқилобий ва шўроларга қарши тузилган ташкилотлар табиий равишда фаолият кўрсатган. Бу бор ҳақиқат. Ана шундан келиб чиқиб, мазкур «ташкилот»нинг амалга ошириши лозим бўлган ишларидан айримларини шарҳлаб бериш ҳам савобли ишдир.

•

«Ботир гапчилар» водийдаги барча шаҳар ва қишлоқларда ўз ячейкаларини тузиш асносида босқинчиларга нисбатан халқ ўртасида норозилик уруғини сепиш, жамоа хўжаликлари тузилишига қарши кураш олиб бориш, хусусий мулкни сақлаб қолиш, ўрис мактабларини очтирмаслик, классик ёзувимизни бошқасига алмаштирмаслик, майда савдогарчиликни йўқотишга йўл қўймаслик каби вазифаларни кузатган эдилар. Хуллас, ташкилот миллий ҳаёт тарзимизни сақлаб қолиш ҳамда ўз еримизга ўзимиз хўжайин бўлишимизни таъминлашни асосий мақсад қилиб қўйган эди.

Ўша вақтларда Абдулла Раҳмат ташкилот фаоллари сафида кўзга ташланган эди. Шу туфайли 1930 йилнинг январи охирларида Ашурали Зоҳирий қамоққа олингач, орадан бир ҳафта ўтиб, у ҳам ҳибсга олинади. Бу пайтда А. Раҳмат «Фарғона» вилоят газетаси муҳаррири лавозимида ишлар эди. Бир сўзли ва қатъиятли бу инсон ўзига қўйилган барча айбларни кескин рад этди. Натижада уни турмадан озод қилишдан ўзга илож топа олмадилар. Аммо ўша йилнинг июлида у «қамалиб чиққан»ликда айбланиб ишдан бўшатилди...

ЖУРНАЛИСТ ВА МУАЛЛИМ

Абдулла Раҳмат Москва журналистика институтига сиртдан ўқишга киргач, «Фарғона» газетасида кўплаб ўткир публицистик мақолалар эълон қила бошлади. Мазкур газетада 1924 йили босилган «Саводсизликка олов ёқайлиқ», «Ўқиғувчиларнинг дунёга қараши тарбиячига боғлиқ», «Иймон билан ишлаш — эътиқодга боғлиқ» каби ёшлар тарбиясига бағишланган мақолалари уни тез орада вилоятдагина эмас, бутун жумҳуриятга танитди. «Саводсизликка олов ёқайлиқ» номли мақоласида шундай ёзган эди: «Янги тузумни янгича илғаб олиш учун ўқиш керак. Бунинг учун биргина мактабнинг ёш ниҳолларигагина ибтидоий савод бериб қолмасдан, катталарға ҳам ёзиш ва ўқишни ва шу асосда фикрлашни ўргатмоқ лозим». Муаллиф бу билан янги тузум — Шўро ҳукуматини тузукроқ билиб олиш учун янгича фикрлаш асосида ўқиш кераклиги, савод ўргатиш эса моҳият жиҳатидан тўғри ташкил этилиши лозимлигини тавсия қилмоқда. Ўйлаб қаралса, бу фикрлар миллий педагогикамиз соҳасида айтилган теран ва ўта тагдор, янги тузумга шубҳа билан қарашнинг ёрқин далилидир.

Журналистликни педагоглик билан қўшиб олиб борган Абдулла Раҳмат 1925 йилнинг март ойида Фарғона газетасига бош муҳаррир этиб тайинланади. Бу ишда у 1926 йилнинг октябригача фаолият кўрсатади. Шундан сўнг газетани атоқли журналист Лутфулла Олимий ихтиёрига топшириб, ўзи яна таълим-тарбия техникумида муаллимлик қила бошлайди. 1929 йил мартида Абдулла Раҳмат такрор ушбу газетага бош муҳаррир бўлади. Бу даврда мазкур нашрнинг савияси янада кўтарилади. Ана шу курсда таълим олган ишчи-деҳқон мухбирлари орасидан кейинчалик кўплаб таниқли журналистлар етишиб чиқди.

«Мен — деб ёзган эди у «Журналист кадрларга эҳтиёж» номли мақоласида, — таҳрир санъатини эгаллашда собот билан меҳнат қиладирғон, юмушдан чарчамайдурғон, кўнгли буюрғон муаммоларға ёзишда шаҳдам одим ташлайдурғон ёшларни тарбиялашни кўзда тутмоқдаман. Улар ёзувда ҳалол бўлсунлар. Бунинг учун уларға савод берувчи (курсни битириб чиқувчилар тўғрисида айтилган гаплар — Ҳ. У.) лар амалда ўзлари шу белгиларга содиқ бўлсунлар. Ана ўшанда бугунги кадрларга зориққан матбуотимизга кўнгил буюрғон журналист берган бўламиз».

БЕХОС УЧГАН ЮЛДУЗ

1937 йилнинг 6 ноябри. Бу кун Абдулла Раҳмат ҳаётида мудҳиш воқеа содир бўлган саҳифа сифатида муҳрланди. Ўша куни у миллатчи деган айб билан такрор қамоққа олинди.

«Темур» аксилинқилобий ташкилоти тўғрисидаги саволларга у шошмасдан, меъёрида, виқор билан жавоб қила бошлади:

— Ростини айтсам, «Темур» ҳеч қандай ташкилот эмас, у ўзимизнинг «гап»га ўхшаган гуруҳимиз. Ҳафтада бир марта ўртоқлар бир жойга тўпланиб, гурунглашиб ўтирамиз. Унинг ҳеч қандай раҳбари йўқ. Аъзолари эса ўзимиз — йигирма нафарча киши. Шуғулланадиган иши ҳам осон: ўтган-кетгандан, турли янгиликлардан, сиёсатдан четда турган ҳолда ўз ишимиз юзасидан гаплашамиз. Кейинги гурунгимизда нималар қилишимиз лозимлигини белгилаб оламиз, аскиябозлик қиламиз, ашула айтамиз, қизиқчилик қиламиз.

Бу гаплар терговчига маъқул тушмади. У жаҳл билан «Темур»нинг қандай ташкилот эканлигини ва унинг моҳиятини «очиб» ташлади. Унинг бошлиғи А. Зоҳирий ва А. Қаҳҳорлар эканлигини «Ботир гапчилар»нинг давомчиси ҳамда ашаддий миллатчилик руҳидаги ташкилотлигини, мақсадлари эса ўта мудҳиш, яъни коллективлаштириш камарбасталарини террор қилиш, уларнинг бошлиқларини гумдон қилиш асосида ёш Шўрони ағдариб ташлашни кўзда тутганлигини мароқ билан гапирди.

Шу тариқа давом этган саволлар ниҳояланиб, бу катта журналистнинг тақдирига нуқта қўйилади.

* * *

Абдулла Раҳматзоданинг ибратли журналистик фаолияти ва педагогик маҳорати, қолаверса, халқимизнинг ўша йилларда олиб борган истиқлол йўлидаги курашининг фаол камарбасталаридан бири сифатидаги ҳаёт қирралари ҳали тўлиқ кашф этилмаган. Бир сўз билан айтганда, бу катта журналист 20 ва 30-йиллар ўзбек миллий маданияти тарихида нуфузли ўринлардан бирини эгаллайди. Биз эса бу мўътабар инсонни яна бир бор ёдга олиб, унинг пок руҳи олдида эҳтиром билан бош эгамиз.

Ҳ. УЗОҚОВ,
тил ва адабиёт илмлари номзоди.

ШАХБОЗИ БАЛАНДПАРВОЗ ЁКИ ҲАЗРАТИ МАХДУМИ АЪЗАМ

Нақшбандия тариқатининг кўзга кўринган йирик вакилларидан бири, Маҳдуми Аъзам Даҳбедий номи билан машҳур бўлган тасаввуф илмининг етук намояндаси Саййид Аҳмад ибн Жалолиддин Косоний ҳам Туркистон заминида туғилиб камол топган зотлардан.

Ҳозирга қадар Маҳдуми Аъзам хусусида адабиётимизда деярли маълумотлар йўқ эди. Шу боисдан мен ўқувчиларимизни у кишининг ҳаёти, фаолияти ва ижоди билан таништиришни ҳамда тасаввуф илми хусусида ўзимнинг айрим мулоҳазаларим билан ўртоқлашишни лозим топдим.

Ривоят қилишларича, Махдуми Аъзам Даҳбедий 1463 (ҳижрий 868) йили Фарғона вилоятининг Косонкентида туғилган. Ёшлигида деҳқончилик билан шуғулланган. Кейинчалик ёш Аҳмад Тошкент, Самарқанд ва Бухоро шаҳарларидаги мадрасаларда таҳсил олиб, камол топади. Абу Тоҳирхожанинг «Самария» номли асарида таъкидланишича, Махдуми Аъзам Самарқанд вилоятининг Даҳбед қишлоғига кўчиб келиб, шу ерда истиқомат қилган ва Даҳбедий номи билан машҳур бўлган. Бу азиз инсон ёшлигидан ўз қуввайи ҳофизасининг кучлилиги, зеҳнининг ўткирлиги, фаҳму фаросати ва ақл-заковатининг юксаклиги билан тенгқурларидан ажралиб тураркан.

Махдуми Аъзамнинг биринчи устози Мулло Саййид Али бўлган деган ривоятлар мавжуд. Кейин устозининг тавсияси билан Махдуми Аъзам Тошкентга келиб, шайх Муҳаммад Қози раҳнамолигида 12 йил тасаввуф илмидан таҳсил олади ва камолот пиллапояларини забт этиб, хожагон тариқатининг «Шахбози баландпарвози», яъни баланд парвоз қилувчи лочин»ни бўлиб етишадилар. Шундан сўнг устози Муҳаммад Қози ўз муридининг мукаммал муршид бўлиб етишганини тан олади ва унга оқ фотиҳа беради. Тез орада шайхнинг шуҳрати бутун Мовароуннаҳр ва Хуросонга ёйилди. Махдуми Аъзам вақти-вақти билан Бухорога келиб, Убайдуллахон ҳузурига бориб турганлар. Аммо унинг кейинги ҳаёти Даҳбед қишлоғида ўтади ва шу ерда тасаввуф оламида машҳур «Даҳбед мактаби»га асос соладилар.

Абу Райҳон Беруний номидаги шарқшунослик институтининг қўлёзмалар хазинасида Махдуми Аъзам қаламига мансуб 30 дан ортиқ асар 300 дан зиёд нусхада мавжуд бўлиб, уларда нақл этилишича, шайхнинг 13 нафар ўғли ва 11 нафар қизи бўлган. Уларнинг ҳаммаси ўз замонасининг етук олиму-уламолари, фозилу фузолари бўлиб етишганлар. Вафоти 1548 йил, баъзи маълумотларга кўра —1542 йили содир бўлган. Махдуми Аъзамга нисбат берилган бир байтда, шайх 80 йил умр кўрганлиги таъкидланади.

Саксон йил умид эшигин қоқдим,
Кафтимга тупроқни олиб, ноумид кетаяпман.

Шайхдан жуда бой маънавий мерос қолади. Асарлари ўрта аср анъаналарига хос услубда ёзилган: Аллоҳга ҳамду-сано, сўнг Қуръондан оятлар ёки пайғамбаримиз ҳадислари келтирилади; муқаддима қисмида китобни ёзишда муаллифнинг мақсади ёки ёзишга ундаган сабаблар баён қилинади; ундан сўнг китобнинг мазмуни муайян қисмларда баён этилади. У киши араб тилини ҳам мукаммал билганлиги туфайли, асарларини ўқувчилар қалбига осонгина кириб борадиган тарзда равон ифода эта билган. Айрим жойларда ўқувчиларга ботиний илмларнинг сир-асрорларини тушунтиришга интилган. Ўйлайманки, Махдуми Аъзамнинг бой илмий мероси олимларимизни, хусусан ёш тадқиқотчиларимизни қизиқтириши турган гап.

Ҳазрат Махдуми Аъзамнинг шажараси 23 авлод орқали Ҳазрат Алига бориб тақалади. Уни пирим деб таниганлардан бири Убайдуллохон (вафоти 1539 йили) Бухорода ўз қасри ичида ҳазрат учун махсус ҳужра қурдириб берган ва устози билан тез-тез учрашиб турган. Ўз навбатида шайх султоннинг рубоийларига ва ғазалларига тасаввуфий нуқтаи назардан ёндошиб шарҳлар битганлар. Улар ўртасидаги самимий пиру муридлик муносабатлари хусусида қатор ҳикматлар битилган. Ўзининг муридлик бурчини оқлаб, Убайдуллохон устозининг 27 та рисоласини алоҳида бир девон тарзида кўчиртиради.

Темурийлардан Заҳириддин Муҳаммад Бобур Ҳазрат Махдуми Аъзамни ўзига ғоибона пири деб билган. Мирзо Бобур Хожа Ахрорнинг «Рисола-и волидия» асарини туркий тилга таржима қилиб, унга ўзининг рубоийларини ҳам қўшиб, пирига юборади. Махдуми Аъзам қўлёзмани ўқиб, танишгандан сўнг «Рисолатун бобуриятун» номли асар ёзганлар. Шайбонийлардан Жонибек Султон, Абдулазизхонлар ҳам ҳазрат Махдуми Аъзамни ўзларининг пирлари деб билганлар.

Ҳукмдорлардан ташқари кўпгина машҳур шайхлар, хусусан Жуйбор ҳожагонлари ҳазрат Махдуми Аъзамни ўзларининг пирлари деб таниганлар. Айрим манбаъларда Махдуми Аъзам «Пири Шасти» яъни: 60 муридни тарбиялаб, камолотга етказган пир, деб, зикр қилинади.

Шайх бутун умрини халқ ичида зиё ва маърифат тарқатишга бағишлаган. Шу мақсадда ҳукмдорлар билан ҳам мулоқотда бўлиб, уларга ижобий таъсир қилишга интилганлар. У ўз асарларида поклик, одиллик, олижаноблик, ҳиммат, мурувват каби фазилатлар ва юксак қадриятларни тараннум этган. Давлатчиликнинг пойдевори маънавият ва маърифатдир, илмсиз тараққиёт бўлмаслиги, тараққиётсиз жамият инқирозга юз тутишини шайх таъкидлаганлар. Шу боисдан давлат арбоблари билан олимлар ўртасида ҳамжиҳатлик ва ҳамкорлик бўлишини кўзда тутиб, «Амирларнинг яхшиси олимларни, олимларнинг ёмони эса амирни зиёрат қилади». деган ҳадисга амал қилишни уқтирадилар. Давлат арбоблари билан фуқаролар ўртасидаги муносабатлар хусусида тўхталиб: «Амирларнинг алижаноби фақирнинг остонасида, фақирнинг ёмони амирнинг остонасида туради», деган ҳадисдан ибрат олишга даъват этадилар. Адолатли, виждонли, ақл-заковатли, тадбиркор бўлмоғи лозимлигини таъкидлаб, «Бир соатлик одиллик 60 йиллик ибодатдан афзал» деган ҳадисни эслатадилар.

Ҳазрат Махдуми Аъзам тасаввуф илмига доир қатор асарлар ёзган. Хусусан, шайхнинг Нақшбандия тариқатининг таълимотини тарғиб қилишда ва тариқат рукнларини шарҳлаб ёзган асарлари бугунги кунда диққатга сазовордир. Масалан, «Рисола-и чахор калима» номли асарида руҳий устози Баҳоуддин Нақшбанднинг тўрт ақидаси: «хуш дар дам», «назар дар қадам», «сафар дар ватан», «хилват дар анжуман» каби рукнлари шарҳланган.

Махдуми Аъзамнинг бошқа бир асари — «Илм ҳақида рисола»да буюк машойихларнинг сийратлари, ҳатто уларнинг қабрлари қаерда эканлиги хусусида қимматли маълумотлар келтирилган. Бу асар ҳам тадқиқотчиларимиз учун муҳим манба бўлиши мумкин.

Абдумалик ОРИФИЙ.

Аҳмаджон Отаназаровни Олтиариқ тумани аҳли меҳнатсевар инсон, эл-юрт ташвиши билан тиниб-тинчимас депутат сифатида яхши билишади. У «Ўзтехчорвасервис» ташкилотида механизаторлик қилиш билан бирга вилоят кенгаши депутати ҳамдир. Аҳмаджон аканинг саъй-ҳаракати билан Олтиариқ қишлоғида кўплаб маданий-маиший бинолар қурилиши тезлаштирилди. Кейинги йилнинг бошларида 540 ўринли мактаб биноси фойдаланишга топширилади.

СУРАТДА: Фарғона вилоят кенгаши депутати А. Отаназаров.

Т. ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

Носир ФОЗИЛ

КИЧИК ШУМЛИКЛАР

АЙДА, КЕТДИК!

Кунлардан бир кун Ғафур ака билан Уйғун ака ҳозирги Сайилгоҳ кўчасининг хиёбонига туташ бурчагида — САГУнинг олдида гаплашиб туришган экан. Иккаласининг ҳам ёш пайтлари, У даврларда адабий ҳаёт жуда жўшқин, мунозаралардан ўт чиқадиган, бир куни у шоирни, бир куни бу ёзувчини бадном қилиб, ғиштдай-ғиштдай мақолалар чоп этилаётган кезлар. Ўша пайтда «Ёш ленинчи»да бир куни Уйғун ака билан Ҳамид Олимжон профессор Абдураҳмон Саъдийга қарши, иккинчи кун худди ўша рўзномада Саъдий домла Уйғун ака билан Ҳамид Олимжонга қарши мақола ёзиб, мунозара қилаётган экан. Ҳар қайсиси ўзича зўр, ўзларича билағон. Бу каби мунозаралар уларни аллақачон афкор омма орасида машҳур қилиб юборган. Уйғун ака билан Ғафур аканинг жиндек ичгилари бор экан-у, аммо чўнтакларида ҳемири бўлмаганидан нима қилишларини билмай туришган экан.

Ғафур ака бундоқ қараса, тахминан эллик қадамлар нарида Саъдий домла келаётганини кўриб қолибди. Кўрибди-ю, дарров шумлиги тутиб, овозининг борича бақириб Уйғун акани сўка кетибди.

— Сен ярамаслар, сен аблаҳлар келиб-келиб бир мўътабар профессор билан, Саъдийдек буюк домла билан олишасанларми? Сен ҳам одам эмассан, Ҳамидинг ҳам... Ҳў, ярамаслар!..

Бу пайтда Саъдий домла етиб келиб, ўнг қулоғига қўлини қўйиб, бор гапни эшитиб турган экан, дарров Ғафур акани қўлтиғидан олибди:

— Ий, Ғафур, айт шуни! Юр энди шу гапларни ресторанда гаплашайлик. Айда, китдик. Уйғун синда юр!

Ғафур ака билан Уйғун ака кўз қисишиб, Саъдий домлага эргашибди.

ЮВАМИЗ

Ҳазилинг ярашса, домланг билан ўйна, деганларидай, қозоқ ёзувчилари Жубан Мўлдағалиев, Сирбой Мавленов, Содиқбек Одамбековлар бир-бирлари билан қаттиқ ҳазил қиладиган ва бу ҳазилни кўнглига олмайдиган дўстлардан. Тахминан бундан йигирма йиллар олдин одамлар ичкиликка қаттиқ ружу қўйган, шунинг учун ҳар қандай воқеа ҳам ичкилик ичишга сабабу баҳона бўлаверар эди. «Давай, ювамиз», деб уйдами, ресторандами, улфатчилик қилиб кетаверар эдилар. Бир куни Сирбой оға билан Жубан оға тил бириктирибди.

— Содиқбек командировкага кетяпти, — дебди Жубан оға Сирбой оғага. — Ўз кўзим билан кўрдим: «Қарағандага бораяпман», деб кассадан бир юз саксон сўм олди. Давай ўшани ювамиз.

— Ювганимиз бўлсин! — дебди Сирбой оға ҳам.

Хуллас, иккови Содиқбек оғани топиб, судрагандай Олмаотадаги ресторанларнинг бирига олиб киришибди .Содиқбек оға ҳам анойилардан эмас, аввалига: «Бу пулни ювсак, командировкага нима билан бораман? — деб тихирлик қилибди-ю, эплаёлмагач, — бўпти, ювсак юваверамиз-да!» — деб кўнибди. Базми жамшид бошланиб, ўртоқлари анча қизиб қолганида Содиқбек оға ўрнидан қўзғалибди.

— Энди дўстлар, — дебди у маст бўлгандек, ёлғондакам тили курмалиб. — Сенлар бемалол ўтириб турингларь Мен телефонда аэропортдан бир хабар олай. Эҳтимол бугун самолёт учмас.

— Бора-верр! — депти Жубан оға қўлини силтаб.

— Тезроқ қайт! — дебди Сирбой оға таъкидлаб.

Содиқбек оға уларнинг олдидан чиққач, шартта бир таксига ўтирибди-да, тўғри Жубан оғанинг уйига борибди, эшигини тақиллатибди. Эшикни Жубан оғанинг хотини очибди.

— Э, келинг Содиқбек.

— Мени Жубан юборди, — дебди ёлғондакам ҳарсиллаб. Сенга бир ажойиб пальто кўриб қолиб... пулимиз етмай, зинғиллаб уйга бориб, пул олиб кел, деса бўладими? Тез бўл, бир юз саксон сўм олиб чиқ. Такси кутиб қолди!

Пальтонинг дарагини эшитгач, хотин бечора уйга зинғиллаб кириб, зинғиллаб чиқибди.

— Мана, роппа-роса бир юз саксон, — дебди шошилиб. — Қанақа пальто? Ранги қандай?

— Келганда кўрасан,— дебди-ю, Содиқбек оға шошганича чиқиб, эшик олдида ҳалиям гуриллаб турган таксига ўтирибди. Бу сафар такси Сирбой оғаникига қараб учибди. Унинг хотинидан ҳам худди шу йўсин, худди шундай баҳона билан икки юзни дўндириб, ҳамёнига урибди-да, ҳалиги таксида тўғри бояги ресторанга қайтибди. Келса Жубан оға билан Сирбой оға ҳалиям бир-бирларига: «Мен сенга айтсам», деб ўтиришган экан.

— Қаёқда юрибсан санқиб? — дебди Жубан оға.

— Ўзинг ҳам ўтакетган саёқсан-да, — дебди Сирбой оға.

— Самолётим учадиган бўлиб қолибди, — дебди Содиқбек оға соатига қараб, — Энди дўстлар менга рухсат.

— Шунақами?.. — дебди Жубан оға. Сўнг Содиқбек оғанинг қадаҳига тўлдириб қуйибди. — Тортиб юбор. Яхши учасан. Ой бориб, омон келгин, дўстим...

— Яхши бор. Келганингдан сўнг, — дебди Сирбой оға тили калимага келмай, — эсон-омон келганингни ювамиз.

Тамошанинг каттаси улар кечқурун уйларига борганларида бошланибди.

— Қани пальто? — дебди Жубан оғамизнинг хотинлари.

— Қанақа пальто?! — дебди Жубан оғамиз.

Шу орада Сирбой оғамиз қўнғироқ қилиб қолибди.

— Жубан-ов! — дебди Сирбой оғамиз. — Содиқбекни бопладик десак, у бизни ясаб кетибди-ку?!

— Баттар бўл! — дебди Жубан оғамиз.

— Э, қандини урсин! — деб кулибди Сирбой оғамиз.

МАНА БУ МАШИНА БИЗНИКИМИ?

Низомжон Парда билан Раззоқ Абдурашид Московдаги ёзувчиларнинг икки йиллик курсини эндигина битириб келган кезлари эди. Бир куни уюшмада учовлон учрашиб қолдик. Уюшма ҳовлиеида чой ичишиб ўтириб, гапдан гап чиқиб, Низомжон сўраб қолди:

— Носир ака, кеча секретариат бўлибди, деб эшитдим. Нима масалалар кўрилибди?

Низомжоннинг бу саволидан Раззоқнинг кўзларида бир шумлик ўйнай бошлади. Мен жавоб бермасимданоқ гапни илиб кетди:

— Уюшма раҳбарияти масаласи кўрилди шекилли, а? — деб менга қувланиб қараб қўйди.

Мен ҳам унинг гапига ҳамоҳангроқ гап қилдим:

— Раҳбариятни янгилашмоқчи шекилли-да. Тўғри-да. Яшин ака ҳам чарчаб қолди чоғи, — дедим гапимга жиддий тус бериб, — Қизиғи шундаки, бу масалани Яшин аканинг ўзи кўтарди. Ҳайрон бўлдик. Чамаси юқоридан шунга ўхшаганроқ бир шаъма бўлган-ов.

— Бўлса бордир, — деди Раззоқ менга кўзини қисиб. — Ёшлардан сайлаймиз деётганга ўхшамайдими, Носир ака?

— Муғомбирлик ҳам эви билан-да, нима қиласиз писмиқлик қилиб? — дедим мен Раззоқни койиган бўлиб. — Ҳамма нарсани биласиз, шоир, Ўзингизнинг номзодингиз ҳам, мана бу Низомжоннинг номзоди ҳам бор биринчиликка. Ўзингизни гўлликка солманг. Тағин бир-иккитасиникн бор эди, буни қаранг, ёдимдан кўтарилибди.

Ўзининг ҳам номзоди борлигини эшитиб: Низомжон:

— Йўғ-э... — деб сапчиб тушди. Оғзининг таноби қочганини билдирмасликка ҳаракат қиляпти-ю, эплолмаяпти. — Жа-а, ҳазилни ҳам қотириб қўясиз-да, Носир ака.

— Сиз менинг тенгқуриммисиз ҳазиллашадиган! Ишонмасангиз ишонманг. Аммо, шунақа гап бўлгани рост. Секретариатда гап кўпроқ сизнинг номзодингиз теварагида айланади.

— Нима деб?

— Нима деб бўларди? Ёш, ундан кейин истеъдодли шоир, бунинг устига Москов кўрган... Областдан чиққан кадр, адабиётимизнинг келажаги, дейишди.

— Раззоқ ҳақида-чи?

— Раззоқ ҳақида ҳам кўп илиқ гаплар айтилди. Бироқ бир жиҳати сал тўғри келмай қолди. Бўлмаса бу сайланиб кетишига бир баҳя қолган эди.

— Қайси жиҳати?

— Э, бу шаҳарлик-да. Ҳадеб шаҳардан бўлаверадими? Сиз билан бизга ўхшаган қишлоқдан келганларнинг елкасига қачон офтоб тегади булар сайланаверса!

Низомжон қаддини ростлаброқ ўтирди.

— Тўғри айтасиз, ака, — деб Раззоққа ғолибона қараш қилди. Раззоқ ҳалиги ўзининг шаънига тегадиган гапларга парво қилмай, жилмайиб қараб турганидан жиндек шубҳа қилди. — Барибир ишонмайман. Сизлар мени лақиллатмоқчи бўлаяпсизлар.

Гўё менинг чапақай жаҳлим чиқиб кетди.

— Э, қанақа одамсиз ўзи? Зарил кептими сизни лақиллатиб, — дедим нафсониятим оғриган бўлиб. Сўнг «юринг баққа-е» деб шашт билан қўлини маҳкам ушлаб, уюшма биносининг иккинчи қаватига судрадим. Тўғри, консультантлар хонасига кирдик. У ерда Шамил ака Алядин ўтирган экан. Унга кўзимни қисиб гап бошладим. — Шамил ака, худойлигингизни айтинг, кеча секретариатда Яшин оқсоқолнинг ўрнига Низомжоннинг номзоди кўрсатилгани ростми ё ёлғонми?

Шамил ака кутилмаган бу гапдан ағрайиб, бироз индамай турди-да, бу ерда қандайдир шумлик бўлаётганини сезиб, умумийроқ жавоб қилди:

— Да, вообше, шунақароқ гап бўлаётганга ўхшовди...

— Ана, эшитдингизми, шоир? — дедим яна бир бор фикримни мустаҳкамлаб.

— Эшитдим.

Учовлон иккинчи қаватдан секин пастга тушиб келяпмиз. Тағин кулиб билдириб қўймасин, деб Раззоқнинг биқинига туртиб қўяман. Назаримда у ўзини зўрға тутиб келяпти. Шундоқ уюшма эшиги олдига чиқсак, олдимизга япянги гилосранг «Газ—24» келиб тўхтади-ю, эшиги очилиб, машинадан Яшин ака чиқди. Чарчаганроқ кўринадими, ҳар қалай саломимизга хушламайроқ алик олди-да, ичкарига кириб кетди. Шу тобда Низомжоннинг хаёлидан: «Тўғри-да, эрта-индин ўрнига ўтирадиган рақибини кўрганда ҳар қандай одам ҳам хушламайроқ алик олади-да. Оқсоқолни ҳам тушуниш керак!» — деган гап ўтгани шундоққина билиниб турар, кўнглидаги майда-чуйда шубҳалар тумандек тарқалиб, ўзининг раис бўлиб сайланажаклигига чиппачин ишонган эди.

— Хўш, Носир ака, — деди у ростакамига жиддий тортиб, — энди мана бу машина бизникими?

Шу ерда Раззоқнинг шайтони дош беролмади. Товушини баралла қўйиб қаҳқаҳ уриб юборди-ю, туппатузук ривожланиб келаётган шумликни барбод қилди қўйди.

• Футбол

РОЖЕ МИЛЛА ЯНА МАЙДОНГА ТУШАДИ

WorldCupUSA94

«Бразилия» терма жамоаси дастлабки учрашувдан сўнг ўзининг «Тўртинчи жаҳон чемпиони унвони» кетидан қувлай бошлади. Биз ҳам Россия терма жамоаси билан бўладиган учрашувда фақат ғалаба учун майдонга тушамиз» деб хабар беради Швецияда чиқадиган «Дагенс нюхетер» газетаси ўз ҳамюртлари фикрини ифодалаб. Ҳақиқатан ҳам Бразилия ва Россия терма жамоалари ўртасидаги ўйинда россияликларни Бразилия дарвозасига бирорта ҳам тўп кирита олмаганлиги швед ва камерун футболчиларига қандайдир руҳий мадад берди. Менимча, Россия терма жамоаси швед ва камерун футболчилари билан ҳам ана шундай «ярим қўрқув» ҳолатда майдонга тушсалар, бу икки жамоага ҳам ўйинни бой бериб, муддатидан олдин жомадонларини йиғиштирадилар.

Бутун жаҳон матбуот нашрлари бўйлаб тарқалган хабарлардан бири шундан иборатки, 18 июнь куни Нью-Йорк шаҳридаги «Джайнтс Стадиуме» ўйингоҳида бўлган Италия—Ирландия учрашувидан сўнг Ирландия халқи ўз жамоаси ғалабасини катта байрам қилиб нишонладилар. Маълумингизким, футбол «қироли» Пеле бу чемпионатда Бразилия, Мексика футболчилари қаторида Колумбия терма жамоасини юқори даражада ўйин кўрсатишини башорат қилганди. Лотин Америкаси журналистларининг назарига тушиб, ушбу қитъанинг энг билимдон мураббийси сифатида эътироф этилган колумбияликлар устози Франциско Матурано ҳам ўз жамоасининг куч-қудратига, айниқса, Асприлья, Валенсия, Валенсиана, Треллес каби шогирдлари маҳоратига ишонган эди. Бироқ жамоа илк учрашувдаёқ мағлубият аламини тортди. Шу сабабдан 19 июнда Колумбияда оммавий мотам деб эълон қилинди.

Руминия—Швецария учрашуви билан «А» гуруҳи ўйинларининг иккинчи тури бошланди. Руминлар биринчи турни ғалаба билан якунлаб, кейинги босқичга қатнашиш учун битта очкога эҳтиёж сезишаётганди. Аммо ўйин натижаси улар кутганчалик бўлмади. 4:1 ҳисобида ғалабага эришган швейцария футболчилари гуруҳда якка пешқадам бўлиб олди.

Мутахассисларнинг фикрича, XV жаҳон чемпионатида чемпионлар билан «ҳисоблаша оладиган» жамоа пайдо бўлган. Бу «абжир бургутлар» деб ном олган Нигерия жамоасидир. Улар 1992 йилда Тунисда ўтказилган Африка чемпионатида ғолиб бўлишди. Терма жамоани, мана, тўрт йилдирки голландиялик Клеменс Вестерхоф бошқариб келмоқда. У жаҳон чемпионатида терма жамоа таркибини Европа яшил майдонларида тер тўкиб, мухлисларни ҳайратдан ёқа ушлатган Вильфред Агбонавбаре («Райо Вальекано», Испания), Остин Эгуавон («Кортрейк», Бельгия), Бен Ироха («Витес», Голландия), Эфан Экоку («Норвич», Англия), Эмека Эзеуго («Гонвед», Венгрия), Августин Окоча («Айнтрах», Германия), Санди Олисе («Льеж», Бельгия), Жорж Финиди («Аякс», Голландия), Даниэль Амекаши («Брюгге», Бельгия), Самсон Сиасиа («Нант», Франция), Виктор Икпеба («Монако», Франция) Рашид Екиний («Витория», Португалия) каби футбол «усталари» билан тўлдирди. 21 июнь куни Негерия терма жамоаси Доллас шаҳрининг «Коттон Боул» ўйингоҳида Болгария терма командасига қарши майдонга тушиб 3:0 ҳисобида устун келишганлигини маълум қилган эдик. Шунинг учун ҳам спорт мутахассислари Негерия футболчилари билан бир гуруҳда «ҳаёт-мамот» жангини олиб борадиган машҳур Аргентина терма жамоаси ўртасидаги учрашувни энг чиройли ўйин бўлишини каромат қилишмоқда. Учрашув эса 25 июнь куни Американинг Бостон шаҳридаги 61.000 ўринли «Фоксборо Стадиуме» ўйингоҳида ўтказилади.

Бугун эса Бразилия—Камерун, Швеция—Россия, Мексика—Ирландия учрашувлари бўлиб ўтади. Эслатиб ўтамиз, бугун Камерун терма жамоаси таркибида Роже Милла майдонга тушади.

Фурқат САНАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

1994 йил 5 - 8 июл кунлари
"Ўзбегим Интернейшнл" қўшма корхонасининг кўргазма залларида

"ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛИ МОЛЛАРИ-94"
ХАЛҚАРО САВДО КЎРГАЗМАСИ

* Аёллар, эркаклар ва болалар кийим-кечаги
* Дам олиш ва спорт билан шуғулланиш учун мўлжалланган кийимлар
* Пойафзаллар
* Атторлик буюмлари, ювиш воситалари
* Озиқ-овқат маҳсулотлари, спиртли ичимликлар
* Кофе дамлаш ва майдалаш асбоблари
* Кафел
* Сантехникага оид моллар
* Гиламлар ва гилам - поёндозлар
* Хонадонлар ва офислар учун мўлжалланган уюштириш техника асбоблари

Улгуржи ва чакана савдо.
Кўргазма даврида 30 фоиз арзон нархда сотилади.

Германия, Италия, Голландия, Бельгия, Ўзбекистон, Кипр, Покистон фирмалари иштирок этадилар.

Манзилгоҳ:
Тошкент ш., Чилонзор кўчаси, 53 "А" уй
"Ўзбегим Интернейшнл" қўшма корхонаси
Ориентирлар: "Чилонзор" ресторани, "Шифокор" меҳмонхонаси

Савдо кўргазмасининг ишлаш вақти: 10.00дан 17.00гача

"Маданият" илмий-ишлаб чиқариш савдо-маданий маркази Тошкентдаги омборидан аравачали *"Урал"* мотоциклларини, хорижда ишлаб чиқарилган эркак ва аёллар туфлиларини, ҳар хил газламаларни, *"Полюс"*, *"ОРСК-416"* маркадаги музлатгичларни, *"Чайка"* тикув машиналарини ҳамда бошқа турдаги халқ истеъмол молларини сотади.

Маълумот учун телефонлар:
45-47-45; 45-49-52; 45-85-56.
Манзилимиз:
Тошкент, Шайҳонтоҳур тумани, Фурқат кўчаси, 1, "Халқлар дўстлиги" метро бекати.

"Бариш - Тижарет"
шўъба ширкати нақд пулсиз сўм-купонга қуйидаги хомашёларни
харид қилади:
1. Пахта ипликларни N 34 /1,2/ ва 54 /1,2/.
2.Қўй териларини.
3.Хом безларни.
Маълумот учун:
41-00-72, 41-01-72.

АРК СТРАХОВАНИЯ ГРУППА
ELVIA
ASSURANCES VOYAGES

Руҳий хотиржамлик - бебаҳо бойлик!

"Арк страхования группа" ҳиссадорлик жамияти республикада биринчи марта швейцариянинг ЭЛВИА компанияси ҳамкорлигиди янги суғурта маҳсулотини -

Чет элга, ҳар қандай мақсадда чиқувчилар учун тиббий ассистанцияни

тақдим этади.

Жаҳоннинг барча мамлакатларидаги тиббий ходимларимиз йилнинг 365 куни давомида, кунига 24 соат ишлайди.

ЧЕТ ЭЛДА РУҲИЙ ХОТИРЖАМ БЎЛИШ-БУ ИККИ КАРРА БЕБАҲО БОЙЛИКДИР!

Биз барча саёҳат фирмалари билан ҳамкорлик қилишга тайёрмиз.

Манзилгоҳимиз: Ўзбекистон, Тошкент шаҳар, Бобур кўчаси, 14-уй
Телефонлар: 55-67-10, 55-65-58, 53-25-57

"Канаф" ишлаб чиқариш кооперативи уй қурилиш учун ишлатиладиган каноп толаси чиқитларини таклиф этади.
Маҳсулот ўзаро келишилган нархда сотилади.
МАНЗИЛ:
700015, Тошкент, Крупская кўчаси, 8.
ТЕЛЕФОНЛАР:
54-74-66, 55-88-19, 55-69-63.

"Тоштрансбутлаш"
ишлаб чиқариш-технологик бутлаш бошқармаси қуйидагиларни сотиб олади ёки айрибошлайди:
-320-508Р, 300-508Р, 280-508Р, 240-508Р, 205/70-14Р, 185-15Р ҳажмли автошиналар ва автокамералар.
-Антифриз, тормоз суюқлиги, автобусларнинг эҳтиёт қисмлари.
-Электродлар, дераза ойналари, пўлат трубалар, ёғоч маҳсулотлари, металл прокати.
-Эни 168 см бўлган рўзнома қоғози.
-Бартер бўйича айирбошлаш учун 3ст-215, 6ст-190, 6ст-132, 6ст-90, 6ст-50 маркали аккумуляторларни
таклиф қилади.
Телефонларимиз: (3712)
34-81-31, 34-82-98

«Фан ва технология» қўшма корхонаси шуни маълум қиладики, у 1994 йил 6 июндан эътиборан Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан 1102 Реестр рақами остида қайд қилинди ва у Ўзбекистон Республикаси ҳудудида ўзбек ва хорижий юридик шахс ва фуқаролари томонидан тузиладиган қўшма корхоналарнинг Давлат Реестрида қайд этилган.

Корхона Ўзбекистон қонунларига кўра юридик шахс ҳисобланади ва ўз фаолиятини таъсис ҳужжатлари асосида амалга оширади.

Қўшма корхонанинг манзили: Ўзбекистон Республикаси, Тошкент шаҳри, «Ғалабанинг 40 йиллиги» массиви, 1-квартал, 33-а уй.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси раҳбарияти ва жамоаси Ўзбекистон Республикаси Президенти девони ишлар бошқарувчисининг ўринбосари Р. Р. Муҳамедовга волидаи муҳтарамаси
Умри ая МУҲАМЕДОВАнинг
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди жамоаси Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, юридик фанлари доктори, профессор
Анвар АЪЗАМХЎЖАЕВнинг
вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига ва яқинларига чуқур ҳамдардлик изҳор қилади.

Тошкент Молия институти жамоаси «Солиқ» кафедрасининг доценти
Аҳмаджон МАДРАҲИМОВнинг
бевақт вафот этганлиги муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур таъзия билдиради.

ХАЛҚ СЎЗИ
•
НАРОДНОЕ СЛОВО
خلق سوزی

• ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсиргап БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — А. Йўлдошев, навбатчи — У. Ғойимов.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001. Буюртма Г. — 906 80332 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2.
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6 Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди 21.15